

DOHODA O STABILIZACI A PŘIDRUŽENÍ
MEZI EVROPSKÝMI SPOLEČENSTVÍMI
A JEJICH ČLENSKÝMI STÁTY NA JEDNÉ STRANĚ
A REPUBLIKOU ČERNÁ HORA NA STRANĚ DRUHÉ

BELGICKÉ KRÁLOVSTVÍ,

BULHARSKÁ REPUBLIKA,

ČESKÁ REPUBLIKA,

DÁNSKÉ KRÁLOVSTVÍ,

SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO,

ESTONSKÁ REPUBLIKA,

IRSKO,

ŘECKÁ REPUBLIKA,

ŠPANĚLSKÉ KRÁLOVSTVÍ,

FRANCOUZSKÁ REPUBLIKA,

ITALSKÁ REPUBLIKA,

KYPERSKÁ REPUBLIKA,

LOTYŠSKÁ REPUBLIKA,

LITEVSKÁ REPUBLIKA,

LUCEMBURSKÉ VELKOVÉVODSTVÍ,

MAĎARSKÁ REPUBLIKA,

MALTA,

NIZOZEMSKÉ KRÁLOVSTVÍ,

RAKOUSKÁ REPUBLIKA,

POLSKÁ REPUBLIKA,

PORTUGALSKÁ REPUBLIKA,

RUMUNSKO,

SLOVINSKÁ REPUBLIKA,

SLOVENSKÁ REPUBLIKA,

FINSKÁ REPUBLIKA,

ŠVÉDSKÉ KRÁLOVSTVÍ,

SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ VELKÉ BRITÁNIE A SEVERNÍHO IRSKA,

Smluvní strany Smlouvy o založení Evropského společenství, Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii a Smlouvy o Evropské unii, dále jen „členské státy“, a

EVROPSKÉ SPOLEČENSTVÍ a EVROPSKÉ SPOLEČENSTVÍ PRO ATOMOVOU ENERGII,

dále jen „Společenství“,

na jedné straně a

REPUBLIKA ČERNÁ HORA, dále jen „Černá Hora“,

na straně druhé

společně dále jen „strany“

S OHLEDEM na pevné vztahy mezi stranami a hodnoty, které sdílejí, na přání posílit tyto svazky a zavést úzké a trvalé vztahy založené na vzájemnosti a společném zájmu, které by měly umožnit Černé Hoře dále posílit a rozšířit vztahy se Společenstvím,

S OHLEDEM na význam této dohody v rámci procesu stabilizace a přidružení se zeměmi jihovýchodní Evropy při zavádění a konsolidaci stabilního evropského řádu založeného na spolupráci, jehož pilířem je Evropská unie, jakož i v rámci Paktu stability,

VZHLEDEM K připravenosti Evropské unie integrovat Černou Horu v co největší možné míře do hlavního politického a hospodářského proudu Evropy, jejímu statusu jako možného kandidáta členství v EU na základě Smlouvy o Evropské unii, a splnění kritérií, která definovala Evropská rada v červnu 1993 s výhradou úspěšného provádění této dohody, zejména s ohledem na regionální spolupráci,

S OHLEDEM na evropské partnerství, které stanovuje priority pro opatření na podporu úsilí této země o přiblížení se k Evropské unii,

S OHLEDEM na závazek stran přispívat všemi prostředky k politické, hospodářské a institucionální stabilizaci v Černé Hořejakož i v celém regionu prostřednictvím rozvoje občanské společnosti a demokratizace, budování institucí a reformy veřejné správy, regionální obchodní integrace a posílení hospodářské spolupráce, spolupráce v celé řadě oblastí, zejména v oblasti spravedlnosti, svobody a bezpečnosti, posílení vnitrostátní a regionální bezpečnosti,

S OHLEDEM na závazek stran rozšiřovat politické a hospodářské svobody jako samotný základ této dohody, jakož i na jejich závazek respektovat lidská práva a právní stát, včetně práv osob patřících k národnostním menšinám, a demokratické zásady prostřednictvím systému mnoha politických stran se svobodnými a spravedlivými volbami,

S OHLEDEM na závazek stran plně provádět veškeré zásady a ustanovení Charty OSN, OBSE, zejména zásady a ustanovení Závěrečného aktu Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (dále jen „Helsinský závěrečný akt“), závěrečných dokumentů konferencí z Madridu a Vídně, Pařížské charty pro novou Evropu a Paktu stability pro jihovýchodní Evropu, s cílem přispět k regionální stabilitě a spolupráci mezi zeměmi v regionu,

POTVRZUJÍCE práva všech uprchlíků a vysídlených osob na návrat a na ochranu jejich majetku a ostatní související práva,

S OHLEDEM na závazek stran dodržovat zásady tržního hospodářství a udržitelného rozvoje a připravenost Společenství přispět k hospodářským reformám v Černé Hoře,

S OHLEDEM na závazek stran podporovat volný obchod v souladu s právy a povinnostmi vyplývajícími z členství ve Světové obchodní organizaci (WTO),

S OHLEDEM NA přání stran rozvíjet dále pravidelný politický dialog o dvoustranných a mezinárodních otázkách společného zájmu, včetně regionálních aspektů, s ohledem na společnou zahraniční a bezpečnostní politiku Evropské unie (SZBP),

S OHLEDEM NA závazek stran bojovat proti organizovanému zločinu a posilovat spolupráci v boji proti terorismu na základě deklarace přijaté na Evropské konferenci dne 20. října 2001;

PŘESVĚDČENY, že dohoda o stabilizaci a přidružení (dále jen „tato dohoda“) vytvoří nové klima pro jejich vzájemné hospodářské vztahy a především pro rozvoj obchodu a investic, jež jsou rozhodujícími faktory hospodářské restrukturalizace a modernizace,

VĚDOMY SI závazku Černé Hory sblížit své právní předpisy v příslušných oblastech s právními předpisy Společenství a účinně je provádět,

VZHLEDEM k ochotě Společenství poskytnout rozhodující podporu pro provádění reforem a použít veškeré dostupné nástroje v oblasti spolupráce a technické, finanční a hospodářské pomoci pro toto úsilí na celkovém orientačním víceletém základě,

POTVRZUJÍCE, že ustanovení této dohody, která spadají do oblasti působnosti třetí části hlavy IV Smlouvy o založení Evropského společenství zavazují Spojené království a Irsko jako samostatné smluvní strany a nikoli jako součást Společenství, dokud Spojené království, popřípadě Irsko, neoznámí Černé Hoře, že začalo být vázáno jako součást Společenství v souladu s Protokolem o postavení Spojeného království a Irska, připojeným ke Smlouvě o Evropské unii a ke Smlouvě o založení Evropského společenství. Totéž platí pro Dánsko v souladu s Protokolem o postavení Dánska, připojeném k těmto smlouvám;

PŘIPOMÍNÁJÍCE záhřebský summit, který vyzval k dalšímu upevnění vztahů mezi zeměmi, které se účastní procesu stabilizace a přidružení, a Evropskou unií, jakož i k prohloubení regionální spolupráce,

PŘIPOMÍNÁJÍCE soluňský summit, který posílil význam procesu stabilizace a přidružení jako rámce politiky vztahů Evropské unie k západobalkánským zemím a zdůraznil perspektivu jejich integrace do Evropské unie v závislosti na pokroku při reformách a na výsledcích každé z těchto zemí,

PŘIPOMÍNÁJÍCE podepsání Středoevropské dohody o volném obchodu v Bukurešti dne 19. prosince 2006, kterou se má zvýšit investiční atraktivita regionu a podpořit perspektiva jeho integrace do celosvětového hospodářství,

PŘEJÍCE SI navázat užší kulturní spolupráci a rozvíjet výměnu informací.

SE DOHODLY TAKTO:

ČLÁNEK 1

1. Zakládá se přidružení mezi Společenstvím a jeho členskými státy na jedné straně a Republikou Černá Hora na straně druhé.
2. Cílem tohoto přidružení je:
 - a) podporovat úsilí Černé Hory o posílení demokracie a právního státu,
 - b) přispět k politické, hospodářské a institucionální stabilitě Černé Hory a ke stabilizaci daného regionu,
 - c) poskytnout vhodný rámec pro politický dialog, který umožňuje rozvoj úzkých politických vztahů mezi stranami,
 - d) podporovat úsilí Černé Hory o rozvoj hospodářské a mezinárodní spolupráce, také prostřednictvím sblížení jejích právních předpisů s právními předpisy Společenství,
 - e) podporovat úsilí Černé Hory o úplný přechod na fungující tržní hospodářství,
 - f) podporovat harmonické hospodářské vztahy a postupně rozvíjet oblast volného obchodu mezi Společenstvím a Černou Horou;
 - g) podporovat regionální spolupráci ve všech oblastech zahrnutých v této dohodě.

HLAVA I

VŠEOBECNÉ ZÁSADY

ČLÁNEK 2

Dodržování demokratických zásad a lidských práv, jak jsou vymezeny ve Všeobecné deklaraci lidských práv, v Evropské úmluvě na ochranu lidských práv a základních svobod, Helsinském závěrečném aktu a Pařížské chartě pro novou Evropu, dodržování zásad mezinárodního práva, včetně plné spolupráce s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY), a právního státu, jakož i zásad tržního hospodářství vyjádřených v dokumentu Bonnské konference KBSE o hospodářské spolupráci, je základem vnitřní a zahraniční politiky stran a představuje základní prvek této dohody.

ČLÁNEK 3

Podstatným prvkem této dohody je boj proti šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů.

ČLÁNEK 4

Smluvní strany opětovně potvrzují význam, který přikládají plnění mezinárodních závazků, zejména plné spolupráci s ICTY.

ČLÁNEK 5

Mír a stabilita na mezinárodní i regionální úrovni, rozvoj dobrých sousedských vztahů, lidská práva a respektování a ochrana menšin hrají v procesu stabilizace a přidružení, uvedeném v závěrech Rady Evropské unie ze dne 21. června 1999, hlavní roli. Uzavření a provádění této dohody zapadá do rámce závěrů Rady Evropské unie ze dne 29. dubna 1997 a zohledňuje situaci v Černé Hoře.

ČLÁNEK 6

Černá Hora se zavazuje i nadále podporovat spolupráci a dobré sousedské vztahy s ostatními zeměmi regionu, včetně vhodné úrovně vzájemných koncesí týkajících se pohybu osob, zboží, kapitálu a služeb, jakož i rozvoje projektů společného zájmu, zejména projektů týkajících se správy hranic, boje proti organizované trestné činnosti, korupci, praní peněz, ilegální migraci a obchodu, včetně obchodu s lidmi, ručními a lehkými zbraněmi a nedovolenými drogami. Tento závazek je klíčovým faktorem rozvoje vztahů a spolupráce mezi stranami a přispívá tak k stabilitě regionu.

ČLÁNEK 7

Strany potvrzují význam, který přikládají boji proti terorismu a provádění mezinárodních závazků v této oblasti.

ČLÁNEK 8

Přidružení bude plně realizováno postupnými kroky v průběhu přechodného období, jehož délka nepřesáhne pět let.

Rada stabilizace a přidružení (dále jen „RSP“) zřízená podle článku 119 pravidelně přezkoumává, zpravidla jednou ročně, jak Černá Hora provádí tuto dohodu a přijímá a provádí právní, správní, institucionální a hospodářské reformy. Tento přezkum se provádí ve smyslu preambule a v souladu s obecnými zásadami této dohody. Budou řádně zohledněny priority stanovené v evropském partnerství vztahující se k této dohodě a bude zajištěn soulad s mechanismy stanovenými v rámci procesu stabilizace a přidružení, zejména zprávou o pokroku procesu stabilizace a přidružení.

RSP na základě tohoto přezkumu vydá doporučení a může přijmout rozhodnutí. V případě, že přezkum zjistí zvláštní obtíže, mohou být tyto obtíže řešeny prostřednictvím mechanismů řešení sporů zřízených podle této dohody.

K úplnému přidružení dojde postupně. Do tří let po vstupu této dohody v platnost provede RSP důkladný přezkum provádění této dohody. Na základě tohoto přezkumu zhodnotí RSP pokrok, kterého Černá Hora dosáhla, a může přijmout rozhodnutí, kterými se bude řídit následující fáze přidružení.

Výše uvedený přezkum se netýká volného pohybu zboží, pro který se předpokládá zvláštní harmonogram v hlavě IV této dohody.

ČLÁNEK 9

Dohoda je plně slučitelná v souladu s příslušnými ustanoveními WTO, zejména článkem XXIV Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT z roku 1994) a článkem V Všeobecné dohody o obchodu službami (GATS), a v souladu s nimi bude prováděna.

HLAVA II

POLITICKÝ DIALOG

ČLÁNEK 10

1. V rámci této dohody budou strany mezi sebou dále rozvíjet politický dialog, který doprovází a upevňuje sbližení mezi Evropskou unií a Černou Horou a přispívá k vytváření pout solidarity a nových forem spolupráce mezi stranami.
2. Politický dialog má zejména podporovat:
 - a) plnou integraci Černé Hory do společenství demokratických národů a postupné sbližování s Evropskou unií;

- b) sbližování postojů stran k mezinárodním otázkám, včetně otázek SZBZ, též prostřednictvím případné výměny informací, zvláště k těm otázkám, které mohou mít pro strany podstatné důsledky;
- c) spolupráci v daném regionu a rozvoj dobrých sousedských vztahů;
- d) společné názory na bezpečnost a stabilitu v Evropě včetně spolupráce v oblastech spadajících do rámce SZBP Evropské unie;

3. Strany zastávají názor, že šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů, jak státními tak i nestátními subjekty, představuje jednu z nejzávažnějších hrozeb mezinárodní stability a bezpečnosti. Strany proto souhlasí s tím, že budou spolupracovat a přispívat k boji proti šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů prostřednictvím úplného dodržování a vnitrostátního provedení svých stávajících závazků v rámci mezinárodních smluv a dohod o odzbrojení a nešíření zbraní hromadného ničení a ostatních příslušných mezinárodních závazků. Strany se dohodly, že toto ustanovení patří mezi podstatné prvky této dohody a bude součástí politického dialogu, který bude doprovázet a upevňovat uvedené prvky.

Strany se dále dohodly, že budou spolupracovat a přispívat k boji proti šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů tím, že:

- a) podniknou kroky za účelem podpisu a ratifikace veškerých ostatních příslušných mezinárodních nástrojů nebo případného přistoupení k nim a jejich plného provádění,

- b) vytvoří účinný systém vnitrostátních kontrol vývozu, v jehož rámci budou prováděny kontroly vývozu a tranzitu zboží souvisejícího se zbraněmi hromadného ničení, včetně kontroly koncového použití technologií dvojího použití, pokud jde o zbraně hromadného ničení, a který bude obsahovat účinné sankce za porušení kontrol vývozu,
- c) Politický dialog o této otázce může probíhat i na regionální úrovni.

ČLÁNEK 11

1. Politický dialog probíhá v rámci Rady stabilizace a přidružení, která má obecnou odpovědnost za veškeré otázky, které si jí budou strany přát předložit.
2. Na žádost stran může politický dialog probíhat rovněž v těchto formách:
 - a) tam, kde to je nutné, schůzky vyšších úředníků zastupujících Černou Horu na jedné straně a předsednictví Rady Evropské unie, generálního tajemníka, vysokého představitele pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a Evropskou komisi na straně druhé;
 - b) plné využívání všech diplomatických spojení mezi stranami, včetně vhodných kontaktů ve třetích zemích a v rámci Organizace spojených národů, OBSE, Rady Evropy a dalších mezinárodních fór;

- c) veškeré další prostředky, jež by představovaly užitečný příspěvek konsolidaci, rozvoji a posilování tohoto dialogu, včetně prostředků stanovených v Soluňském programu přijatém v závěrech Evropské rady zasedající v Soluni ve dnech 19. a 20. června 2003..

ČLÁNEK 12

Politický dialog na parlamentní úrovni se uskuteční v rámci Parlamentního výboru pro stabilizaci a přidružení zřízeného podle článku 125.

ČLÁNEK 13

Politický dialog může probíhat v mnohostranném rámci a jako regionální dialog zahrnující ostatní země regionu, mimo jiné v rámci fóra EU – západní Balkán.

HLAVA III

REGIONÁLNÍ SPOLUPRÁCE

ČLÁNEK 14

V souladu se svým závazkem zasazovat se o mezinárodní mír a stabilitu a rozvoj dobrých sousedských vztahů bude Černá Hora aktivně podporovat regionální spolupráci. Společenství může rovněž podporovat projekty s regionálním nebo přeshraničním rozměrem prostřednictvím svých programů technické pomoci.

Kdykoli bude mít Černá Hora v úmyslu posílit spolupráci s jednou ze zemí uvedených v člancích 15, 16 a 17, bude o tom informovat a konzultovat Společenství a jeho členské státy v souladu s hlavou X.

Černá Hora bude plně provádět stávající dvoustranné dohody vyjednané podle memoranda o porozumění o liberalizaci a usnadnění obchodu podepsaného dne 27. června 2001 v Bruselu Srbskem a Černou Horou a Středoevropské dohody o volném obchodu podepsané dne 19. prosince 2006 v Bukurešti.

ČLÁNEK 15

Spolupráce s ostatními zeměmi,
které již s EU uzavřely dohodu o stabilizaci a přidružení

Černá Hora zahájí po podpisu této dohody jednání se zeměmi, které již podepsaly dohodu o stabilizaci a přidružení s cílem uzavřít dvoustranné smlouvy o regionální spolupráci, jejichž cílem je rozšířit rozsah spolupráce mezi dotýčnými zeměmi.

Podstatnými prvky těchto smluv jsou:

- a) politický dialog,
- b) vytvoření oblastí volného obchodu, v souladu s příslušnými ustanoveními WTO;
- c) vzájemné koncese týkající se pohybu pracovníků, usazování, poskytování služeb, běžných plateb a pohybu kapitálu a rovněž dalších politik souvisejících s pohybem osob na stejné úrovni jako v této dohodě;
- d) ustanovení o spolupráci v dalších oblastech, ať jsou uvedeny v této dohodě či nikoli, a zejména v oblasti spravedlnosti, svobody a bezpečnosti.

Tyto smlouvy obsahují podle potřeby ustanovení pro tvorbu nezbytných institucionálních mechanismů.

Tyto smlouvy budou uzavřeny *do dvou let* od vstupu této dohody v platnost. Připravenost Černé Hory uzavřít takové smlouvy bude podmínkou pro další rozvoj vztahů mezi Černou Horou a Evropskou unií.

Černá Hora zahájí podobná jednání se zbývajících zeměmi regionu, jakmile tyto země podepíší dohodu o stabilizaci a přidružení.

ČLÁNEK 16

Spolupráce s dalšími zeměmi,
které jsou zapojeny do procesu stabilizace a přidružení

Černá Hora se zapojí do regionální spolupráce s ostatními státy, které jsou zapojeny do procesu stabilizace a přidružení, v některých nebo ve všech oblastech spolupráce upravených v této dohodě, a to zejména v oblastech společného zájmu. Takováto spolupráce by měla v být vždy v souladu se zásadami a cíli dohody.

ČLÁNEK 17

Spolupráce s ostatními zeměmi kandidujícími na přistoupení k EU,
které nejsou zapojeny do procesu stabilizace a přidružení

1. Černá Hora by měla rozvíjet svoji spolupráci a uzavírat smlouvy o regionální spolupráci s jakoukoli zemí kandidující na přistoupení k EU a v jakékoli oblasti spolupráce upravené v této dohodě. Takové smlouvy by měly mít za cíl postupně sladit dvoustranné vztahy mezi Černou Horou a uvedenou zemí s odpovídající oblastí vztahů mezi Společenstvím a jeho členskými státy a uvedenou zemí.

2. Černá Hora zahájí jednání s Tureckem, které vytvořilo celní unii se Společenstvím, s cílem uzavřít vzájemně výhodnou dohodu o vytvoření oblasti volného obchodu v souladu s článkem XXIV dohody GATT z roku 1994 a o liberalizaci usazování a poskytování služeb mezi nimi na úrovni odpovídající této dohodě v souladu s článkem V dohody GATS.

Tato jednání by měla být zahájena co nejdříve, aby mohla být výše uvedená dohoda uzavřena před uplynutím přechodného období uvedeného v čl. 18 odst. 1.

HLAVA IV

VOLNÝ POHYB ZBOŽÍ

ČLÁNEK 18

1. Společenství a Černá Hora postupně mezi sebou vytvoří oblast volného obchodu v přechodném období o maximální délce pěti let, počínaje vstupem této dohody v platnost, v souladu s ustanoveními této dohody, ustanoveními dohody GATT z roku 1994 a Dohody o WTO. Přitom zohlední níže uvedené zvláštní požadavky.
2. Na klasifikaci zboží při obchodu oběma stranami se použije kombinovaná nomenklatura.
3. Pro účely této dohody zahrnují cla a poplatky s rovnocenným účinkem cla nebo jakékoli poplatky uložené v souvislosti s dovozem nebo vývozem zboží, včetně jakékoli přírážky k dani nebo poplatku spojeného s dovozem nebo vývozem, avšak nezahrnuje:
 - a) dávky odpovídající vnitřní dani ukládané v souladu s ustanoveními čl. III odst. 2 dohody GATT z roku 1994,
 - b) antidumpingová nebo vyrovnávací opatření,
 - c) poplatky nebo dávky úměrné cenám poskytnutých služeb.

4. Základní clo na každý produkt, na které se vztahují postupná snižování podle této dohody, se určí podle:
- a) Společného celního sazebníku Společenství zavedeného na základě nařízení Rady (EHS) č. 2658/87¹, který všechny strany uplatňují *erga omnes* v den podpisu této dohody;
 - b) celní sazby uplatňované Černou Horou².
5. Pokud se jakékoli snížení cla po podpisu této dohody uplatňuje *erga omnes*, zejména jednali se o snížení vyplývající z :
- a) jednání o clech v rámci WTO nebo
 - b) případného přistoupení Černé Hory k WTO nebo
 - c) z postupného snižování po přístupu Černé Hory k WTO,
- nahradí tato snížená cla základní cla uvedená v odstavci 4 ode dne, kdy se tato snížení uplatní.
6. Společenství a Černá Hora si navzájem sdělí svá příslušná základní cla a jakékoli jejich změny.

¹ Nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 (Úř. věst. L 256, 7.9.1987, s. 1).

² Úřední věstník Černé Hory č. 17/07.

KAPITOLA I

PRŮMYSLOVÉ VÝROBKY

ČLÁNEK 19

Definice

1. Ustanovení této kapitoly se vztahují na produkty pocházející ze Společenství nebo z Černé Hory, které jsou uvedeny v kapitolách 25 až 97 kombinované nomenklatury s výjimkou produktů uvedených v příloze I odst. I písm. ii) Dohody WTO o zemědělství.
2. Obchod mezi stranami s produkty uvedenými ve Smlouvě o založení Evropského společenství pro atomovou energii se uskutečňuje v souladu s uvedenou smlouvou.

ČLÁNEK 20

Koncese Společenství na průmyslové výrobky

1. Dovozní cla na dovozy průmyslových výrobků pocházejících z Černé Hory do Společenství a poplatky s rovnocenným účinkem se zrušují dnem vstupu této dohody v platnost.

2. Množstevní omezení dovozu do Společenství a opatření s rovnocenným účinkem se pro průmyslové výrobky pocházející z Černé Hory zrušují dnem vstupu této dohody v platnost.

ČLÁNEK 21

Koncese Černé Hory na průmyslové výrobky

1. Dovožní cla, kterým v Černé Hoře podléhají průmyslové výrobky pocházející ze Společenství, kromě zboží uvedeného v příloze I, se zrušují dnem vstupu této dohody v platnost.
2. Poplatky s účinkem rovnocenným dovozním clům, kterým v Černé Hoře podléhají průmyslové výrobky pocházející ze Společenství, se zrušují dnem vstupu této dohody v platnost.
3. Dovožní cla, kterým v Černé Hoře podléhají průmyslové výrobky pocházející ze Společenství, která jsou uvedena v příloze I, budou postupně snižována a odstraňována v souladu s harmonogramem uvedeným v této příloze.
4. Množstevní omezení dovozu do Černé Hory u průmyslových výrobků pocházejících ze Společenství a jiná opatření s rovnocenným účinkem se zrušují dnem vstupu této dohody v platnost.

ČLÁNEK 22

Cla a omezení vývozů

1. Dnem vstupu této dohody v platnost zrušují Společenství a Černá Hora ve vzájemném obchodu veškerá vývozní cla a poplatky s rovnocenným účinkem.
2. Dnem vstupu této dohody v platnost zrušují Společenství a Černá Hora veškerá vzájemná množstevní omezení vývozu a opatření s rovnocenným účinkem.

ČLÁNEK 23

Rychlejší snižování cel

Černá Hora prohlašuje, že je připravena snížit svá cla v obchodu se Společenstvím rychleji, než je stanoveno v článku 21, pokud to umožní její celková hospodářská situace a stav daného hospodářského odvětví.

Rada stabilizace a přidružení za tímto účelem provede analýzu situace a předloží příslušná doporučení.

KAPITOLA II

ZEMĚDĚLSTVÍ A RYBOLOV

ČLÁNEK 24

Definice

1. Ustanovení této kapitoly se vztahují na obchod se zemědělskými produkty a produkty rybolovu pocházejícími ze Společenství nebo Černé Hory.
2. Pojem „zemědělské produkty a produkty rybolovu“ se vztahuje na produkty uvedené v kapitolách 1 až 24 kombinované nomenklatury a produkty uvedené v příloze I odst. I bodu ii) Dohody WTO o zemědělství .
3. Tato definice zahrnuje ryby a produkty rybolovu uvedené v kapitole 3, číslech 1604 a 1605 a položkách 0511 91, 2301 20 a ex 1902 20 („nadívané těstoviny obsahující více než 20 % hmotnostních ryb, koryšů, měkkýšů nebo jiných vodních bezobratlých“).

ČLÁNEK 25

Zpracované zemědělské produkty

Protokol 1 stanoví právní úpravu obchodování se zpracovanými zemědělskými produkty uvedenými v tomto protokolu.

ČLÁNEK 26

Koncese Společenství na dovozy zemědělských produktů pocházejících z Černé Hory

1. Dnem vstupu této dohody v platnost Společenství zrušuje veškerá množstevní omezení dovozu a opatření s rovnocenným účinkem u zemědělských produktů pocházejících z Černé Hory.
2. Dnem vstupu této dohody v platnost Společenství zrušuje dovozní cla a poplatky s rovnocenným účinkem na dovoz zemědělských produktů pocházejících z Černé Hory jiných než kódů 0102, 0201, 0202, 1701, 1702 a 2204 kombinované nomenklatury.

U produktů kapitol 7 a 8 kombinované nomenklatury, pro které společný celní sazebník stanoví použití valorických a specifických cel, se odstraňování cla vztahuje pouze na valorickou část cla.

3. Dnem vstupu této dohody v platnost Společenství stanoví na produkty typu „baby beef“ definované v příloze II a pocházejících z Černé Hory dovozní cla na jejich dovoz do Společenství na 20 % valorického cla a 20 % specifického cla podle společného celního sazebníku Společenství v rámci roční celní kvóty 800 tun vyjádřených v hmotnosti jatečně upravených těl.

ČLÁNEK 27

Koncese Černé Hory na zemědělské výrobky

1. Dnem vstupu této dohody v platnost Černá Hora zrušuje veškerá množstevní omezení dovozu a opatření s rovnocenným účinkem u zemědělských produktů pocházejících ze Společenství.
2. Dnem vstupu této dohody v platnost Černá Hora:
 - a) zrušuje dovozní cla na některé zemědělské produkty pocházející ze Společenství uvedené v příloze III a):
 - b) postupně sníží dovozní cla na některé zemědělské produkty pocházející ze Společenství uvedené v příloze III b) v souladu s harmonogramem podle této přílohy pro jednotlivé produkty;
 - c) postupně sníží dovozní cla na některé zemědělské produkty pocházející ze Společenství uvedené v příloze III c) na 50 % v souladu s harmonogramem podle této přílohy pro jednotlivé produkty;

ČLÁNEK 28

Protokol o vínu a lihovinách

Úprava obchodování s vínem a lihovinami uvedenými v protokolu 2 je stanovena v uvedeném protokolu.

ČLÁNEK 29

Koncese Společenství pro ryby a produkty rybolovu

1. Dnem vstupu této dohody v platnost Společenství zrušuje veškerá množstevní omezení dovozu a opatření s rovnocenným účinkem u ryb a produktů rybolovu pocházejících z Černé Hory.
2. Dnem vstupu této dohody v platnost Společenství odstraní veškerá cla a opatření s rovnocenným účinkem na ryby a produkty rybolovu pocházející z Černé Hory jiné než uvedené v příloze IV. Na produkty uvedené v příloze IV se vztahují ustanovení této přílohy.

ČLÁNEK 30

Koncese Černé Hory pro ryby a produkty rybolovu

1. Dnem vstupu této dohody v platnost Černá Hora zrušuje veškerá množstevní omezení dovozu a opatření s rovnocenným účinkem u ryb a produktů rybolovu pocházejících ze Společenství.

2. Dnem vstupu této dohody v platnost Černá Hora odstraní všechna cla a opatření s rovnocenným účinkem na ryby a produkty rybolovu pocházející ze Společenství jiné než uvedené v příloze V. Na produkty uvedené v příloze V se vztahují ustanovení této přílohy.

ČLÁNEK 31

Ustanovení o přezkumu

S ohledem na objem obchodu se zemědělskými produkty a produkty rybolovu mezi stranami, jejich zvláštní citlivost, pravidla společné politiky Společenství a černoehorské politiky zemědělství a rybolovu, vzhledem k významu zemědělství a rybolovu pro černoehorské hospodářství a s ohledem na důsledky mnohostranných obchodních jednání v rámci WTO a s ohledem na případné přistoupení Černé Hory k WTO přezkoumají Společenství a Černá Hora v Radě stabilizace a přidružení nejpozději do tří let po vstupu této dohody v platnost produkt po produktu, na řádném a vzájemném základě, možnosti udělení dalších vzájemných koncesí s cílem provést větší liberalizaci obchodu se zemědělskými produkty a produkty rybolovu.

ČLÁNEK 32

Ochranná ustanovení týkající se zemědělství a rybolovu

Bez ohledu na jiná ustanovení této dohody, a zejména na článek 41, zahájí obě strany okamžité konzultace s cílem nalézt vhodné řešení, způsobí-li dovoz produktů pocházejících z jedné ze stran, které jsou předmětem koncesí podle článků 25, 26, 27, 28, 29 a 30, s ohledem na zvláštní citlivost zemědělských a rybářských trhů vážné narušení trhů nebo vnitřních regulačních mechanismů druhé strany. Do nalezení takového řešení může dotčená strana přijmout vhodná opatření, která považuje za nezbytná.

ČLÁNEK 33

Ochrana zeměpisných označení pro zemědělské produkty a produkty rybolovu a potraviny jiné než vína a lihoviny

1. Černá Hora poskytne ochranu zeměpisným označením Společenství zapsaným do rejstříku ve Společenství podle nařízení Rady (ES) č. 510/2006 ze dne 20. března 2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin³ v souladu s podmínkami stanovenými v tomto článku. Zeměpisná označení Černé Hory jsou způsobilá pro zapsání do rejstříku ve Společenství za podmínek stanovených v uvedeném nařízení.

³ Úř. věst. L 93, 31.3.2006, s. 12. Nařízení ve znění nařízení Komise (ES) č. 952/2007 (Úř. věst. L 210, 10.8.2007, s. 26).

2. Černá Hora zakáže na svém území používat názvy chráněné ve Společenství pro srovnatelné produkty, které nejsou v souladu se specifikací zeměpisného označení. To platí i v případě, kdy je uveden skutečný zeměpisný původ zboží, kdy se dané zeměpisné označení používá v překladu a kdy je k názvu připojen výraz jako „druh“, „typ“, „styl“, „imitace“, „způsob“ nebo jiné podobné výrazy.
3. Černá Hora odmítne zapsat do rejstříku ochranné známky, jejichž používání odpovídá situacím uvedeným v odstavci 2.
4. Ochranné známky, jejichž užívání odpovídá situaci uvedené v odstavci 2 a které byly zapsány v Černé Hoře nebo zavedeny používáním, se ode dne 1. ledna 2009 nebudou používat. To však neplatí pro ochranné známky zapsané v Černé Hoře a ochranné známky zavedené jejich užíváním, které jsou vlastněny státními příslušníky třetích zemí za předpokladu, že nemají takovou povahu, že by mohly klamat veřejnost, pokud jde o kvalitu, vlastnosti a zeměpisný původ zboží.
5. Používání zeměpisných označení chráněných v souladu s odstavcem 1 v běžném jazyce jako obvyklý název pro toto zboží bude v Černé Hoře ukončeno nejpozději dne 1. ledna 2009.
6. Černá Hora zajistí, aby zboží vyvážené z jejího území po 1. lednu 2009 neporušovalo ustanovení tohoto článku.
7. Černá Hora z vlastní iniciativy nebo na žádost dotčeného subjektu zajistí ochranu uvedenou v odstavcích 1 až 6.

KAPITOLA III

SPOLEČNÁ USTANOVENÍ

ČLÁNEK 34

Oblast působnosti

Ustanovení této kapitoly se vztahují na obchod se všemi produkty mezi stranami, není-li zde nebo v protokolu 1 uvedeno jinak.

ČLÁNEK 35

Výhodnější koncese

Touto hlavou není nijak dotčeno jednostranné použití výhodnějších opatření jednou nebo druhou stranou.

ČLÁNEK 36

Zachování současného stavu

1. Dnem vstupu této dohody v platnost se v obchodu mezi Společenstvím a Černou Horou nezavádějí žádná nová dovozní nebo vývozní cla nebo poplatky s rovnocenným účinkem, ani se nezvyšují stávající cla či poplatky.

2. Dnem vstupu této dohody v platnost se v obchodu mezi Společenstvím a Černou Horou nezavádějí žádná nová množstevní omezení dovozu nebo vývozu nebo opatření s rovnocenným účinkem, ani se nezpřísňují stávající omezení či opatření.

3. Aniž jsou dotčeny koncese udělené podle článků 26, 27, 28, 29 a 30, neomezují odstavce 1 a 2 tohoto článku nijak provádění odpovídajících zemědělských a rybářských politik Černé Hory a Společenství nebo přijímání opatření v rámci těchto politik, není-li jimi ovlivněn dovozní režim podle příloh II až V a protokolu 1.

ČLÁNEK 37

Zákaz daňové diskriminace

1. Společenství a Černá Hora se zdrží všech vnitřních daňových opatření nebo postupů a zruší případná stávající opatření a postupy, které přímo nebo nepřímo diskriminují produkty jedné strany vzhledem k obdobným produktům pocházejícím z území druhé strany.

2. Produkty vyvezené na území jedné ze smluvních stran nesmí být zvýhodněny vrácením vnitřní nepřímé daně nad rámec nepřímé daně, jež na ně byla uvalena.

ČLÁNEK 38

Cla daňové povahy

Ustanovení o zrušení dovozních cel se rovněž vztahují na cla daňové povahy.

ČLÁNEK 39

Celní unie, oblasti volného obchodu, přeshraniční ujednání

1. Tato dohoda nebrání zachování nebo zřizování celních unií, oblastí volného obchodu nebo režimů příhraničního obchodu, pokud nemění ustanovení o obchodu této dohody.
2. Během přechodného období podle článku 18 se tato dohoda nedotýká provádění zvláštních preferenčních režimů pro pohyb zboží, které byly stanoveny v příhraničních dohodách uzavřených dříve mezi jedním nebo více členskými státy a Srbskem a Černou Horou nebo které vyplývají z dvoustranných dohod uvedených v hlavě III, jež uzavřela Černá Hora na podporu regionálního obchodu.
3. Strany v rámci Rady stabilizace a přidružení uskuteční konzultace o dohodách podle odstavců 1 a 2 tohoto článku a na vyžádání i o dalších závažných otázkách týkajících se jejich obchodní politiky vůči třetím zemím. Takové konzultace se uskuteční zejména v případě přistoupení třetí země k Evropské unii s cílem zohlednit vzájemné zájmy Společenství a Černé Hory uvedené v této dohodě.

ČLÁNEK 40

Dumping a subvencování

1. Žádné z ustanovení v této dohodě nebrání stranám přijmout ochranná obchodní opatření podle odstavce 2 tohoto článku a článku 41.

2. Pokud jedna ze smluvních stran zjistí, že v obchodu s druhou stranou dochází k dumpingu nebo napadnutelnému subvencování, může přijmout vhodná protiopatření v souladu s Dohodou WTO o provádění článku VI dohody GATT z roku 1994 nebo s Dohodou WTO o subvencích a vyrovnávacích opatřeních a se svými souvisejícími vnitrostátními právními předpisy.

ČLÁNEK 41

Ochranná ustanovení

1. Ustanovení článku XIX dohody GATT z roku 1994 a Dohody WTO o ochranných opatřeních jsou použitelná mezi stranami.
2. Aniž je dotčen odstavec 1 tohoto článku, dováží-li se produkt jedné strany na území druhé strany v takovém zvýšeném množství a za takových podmínkách, že působí nebo může způsobit:
 - a) vážnou újmu domácímu průmyslu s podobnými nebo přímo konkurujícími produkty na území dovážející strany, nebo
 - b) vážné narušení některého hospodářského odvětví nebo obtíže, které by mohly vyústit ve vážné zhoršení hospodářské situace některého regionu dovážející strany,

může dovážející strana přijmout vhodná dvoustranná ochranná opatření za podmínek a v souladu s postupy podle tohoto článku.

3. Dvoustranná ochranná opatření zaměřená na dovozy z druhé strany nesmí překročit rámec toho, co je nezbytné k odstranění problémů podle odstavce 2, které byly způsobeny použitím této dohody. Přijatá ochranná opatření by měla spočívat v pozastavení zvyšování nebo snižování rozsahu preferencí stanovených v této dohodě pro dané produkty až do maximální výše odpovídající základnímu clu uvedenému v čl. 18 odst. 4 písm. a) a b) a odst. 5 pro stejný produkt. Taková opatření obsahují jasnou formulaci o postupném zrušení těchto opatření nejpozději ke konci stanoveného období a nesmí se přijímat na dobu delší než dva roky.

Za krajně výjimečných okolností lze opatření prodloužit o další období nepřesahující dva roky. Pro dovoz produktu, na který se dříve vztahovala tato opatření, se ochranná dvoustranná opatření nepoužijí po dobu nejméně čtyř let od zrušení předchozích opatření.

4. V případech uvedených v tomto článku, před přijetím opatření v něm stanovených, nebo co nejdříve v případech podle odst. 5 písm. b), předloží Společenství či Černá Hora Radě stabilizace a přidružení všechny podstatné údaje potřebné k důkladnému posouzení situace, aby bylo možno najít řešení přijatelného pro obě strany.

5. Při uplatňování odstavců 1, 2, 3 a 4 se použijí tato ustanovení:

- a) o obtížích vzniklých na základě situace podle tohoto článku je neprodleně informována Rada stabilizace a přidružení, která je posoudí a může přijmout rozhodnutí potřebná pro jejich odstranění.

Nepřijme-li Rada stabilizace a přidružení nebo vyvážející strana rozhodnutí, které tyto obtíže odstraní, nebo není-li dosaženo jiného uspokojivého řešení do 30 dnů od předložení případu Radě stabilizace a přidružení, může dovážející strana přijmout vhodná opatření pro odstranění těchto obtíží v souladu s tímto článkem. Při výběru ochranných opatření musí být dána přednost takovým opatřením, která co nejméně naruší fungování ujednání podle této dohody. Ochranná opatření uplatněná v souladu s článkem XIX dohody GATT z roku 1994 a s Dohodou WTO o ochranných opatřeních zachovají úroveň/rozsah preference přiznané podle této dohody;

- b) v případech, kdy je v důsledku výjimečných a naléhavých okolností, které vyžadují okamžitá opatření, znemožněno předběžné informování nebo přezkoumání, může dotyčná strana v situacích uvedených v tomto článku neprodleně uplatnit předběžná opatření potřebná k nápravě této situace a neprodleně o nich informuje druhou stranu.

Ochranná opatření se neprodleně oznámí Radě stabilizace a přidružení a jsou předmětem pravidelných konzultací v rámci tohoto orgánu, zejména za účelem stanovení harmonogramu jejich zrušení v co nejkratší lhůtě, kterou umožní okolnosti.

6. Zavede-li Společenství nebo Černá Hora pro dovoz produktů, jež mohou způsobit obtíže podle tohoto článku, správní postup, jehož cílem je rychlé poskytování informací o vývoji obchodní výměny, informuje o tom druhou stranu.

ČLÁNEK 42

Ustanovení pro případ nedostatku

1. V případech, kdy provádění ustanovení této hlavy vede ke:
 - a) kritickému nedostatku potravin nebo jiných produktů důležitých pro vyvázející stranu nebo hrozbě takového nedostatku, nebo
 - b) zpětnému vývozu do třetí země v případě produktu, proti kterému uplatňuje vyvázející strana množstevní omezení vývozu, vývozní cla či opatření nebo poplatky s rovnocenným účinkem, a kdy výše uvedené situace působí nebo pravděpodobně způsobí závažné obtíže vyvázející straně,

může tato strana přijmout vhodná opatření za podmínek a v souladu s postupy podle tohoto článku.

2. Při výběru opatření musí být dána přednost takovým opatřením, která co nejméně naruší fungování této dohody. Taková opatření se nepoužívají způsobem, který by tam, kde platí rovné podmínky, představoval svévolnou nebo neodůvodněnou diskriminaci nebo skryté omezování obchodu, a zrušují se, jakmile okolnosti přestanou ospravedlňovat jejich zachování.
3. Před přijetím opatření podle odstavce 1 nebo co nejdříve v případech, na které se vztahuje odstavec 4, předloží Společenství či Černá Hora Radě stabilizace a přidružení všechny podstatné údaje, aby bylo možno najít řešení přijatelného pro obě strany. Strany se mohou v Radě stabilizace a přidružení dohodnout na jakýchkoli opatřeních potřebných pro odstranění obtíží. Není-li do 30 dnů od předložení případu Radě stabilizace a přidružení dosaženo dohody, může vyvážející strana použít při vývozu dotčeného produktu opatření podle tohoto článku.
4. V případech, kdy je v důsledku výjimečných a naléhavých okolností, které vyžadují okamžitá opatření, znemožněno předběžné oznámení nebo přezkoumání, může Společenství či Černá Hora neprodleně uplatnit preventivní opatření nezbytná pro řešení situace a neprodleně o nich informuje druhou stranu.
5. Jakákoli opatření podle tohoto článku se neprodleně oznámí Radě stabilizace a přidružení a jsou předmětem pravidelných konzultací v rámci tohoto orgánu, zejména za účelem stanovení harmonogramu jejich odstranění v co nejkratší lhůtě, kterou umožní okolnosti.

ČLÁNEK 43

Státní monopoly

Pokud jde o státní monopoly obchodní povahy, Černá Hora zajistí, aby dnem vstupu této dohody v platnost byla vyloučena jakákoli diskriminace mezi státními příslušníky členských států Evropské unie a Černé Hory, pokud jde o obchodní podmínky a uvádění zboží na trh.

ČLÁNEK 44

Pravidla původu

Není-li v této dohodě stanoveno jinak, stanoví protokol 3 pravidla původu pro uplatňování ustanovení této dohody.

ČLÁNEK 45

Přípustná omezení

Touto dohodou nejsou vyloučeny zákazy nebo omezení dovozu, vývozu nebo tranzitu zboží odůvodněné veřejnou mravností, veřejným pořádkem nebo veřejnou bezpečností, ochranou zdraví a života lidí, ochranou zdraví a života zvířat, ochranou rostlin, ochranou národního bohatství s uměleckou, historickou nebo archeologickou hodnotou, ochranou duševního, průmyslového a obchodního vlastnictví, nebo opatření týkající se zlata a stříbra. Tyto zákazy nebo omezení však nesmí sloužit jako prostředky svévolné diskriminace nebo skrytého omezování obchodu mezi stranami.

ČLÁNEK 46

Neposkytnutí správní spolupráce

1. Strany souhlasí s tím, že pro provedení a kontrolu preferenčního zacházení přiznaného podle této hlavy je nezbytná správní spolupráce, a zdůrazňují svůj závazek bojovat proti nesrovnalostem a podvodům v celní oblasti a souvisejících oblastech.
2. Pokud jedna ze stran na základě objektivních informací zjistí, že nebyla poskytnuta správní spolupráce nebo že došlo k nesrovnalostem nebo podvodu podle této hlavy, může dotčená strana v souladu s tímto článkem dočasně pozastavit příslušné preferenční zacházení s dotčenými produkty.
3. Pro účely tohoto článku se za neposkytnutí správní spolupráce považuje mimo jiné toto:
 - a) opakované nedodržení povinnosti ověřit status původu dotčeného produktu;
 - b) opakované odmítnutí nebo bezdůvodné zdržování následného ověření dokladu o původu zboží nebo sdělení výsledků tohoto ověření;
 - c) opakované odmítnutí nebo bezdůvodné zdržování udělení povolení k provedení kontroly v rámci správní spolupráce za účelem ověření pravosti dokladů nebo správnosti údajů důležitých pro přiznání daného preferenčního zacházení.

Pro účely tohoto článku se může jednat o nesrovnalosti nebo podvod mimo jiné v případě, že bez uspokojivého vysvětlení dojde k rychlému nárůstu dovozu zboží, který překračuje obvyklou úroveň výrobní a vývozní kapacity druhé strany a souvisí s objektivními informacemi týkajícími se nesrovnalostí nebo podvodu.

4. Dočasné pozastavení lze uplatnit, jsou-li splněny tyto podmínky:

- a) strana, která zjistila na základě objektivních informací, že nebyla poskytnuta správná spolupráce nebo že došlo k nesrovnalostem nebo podvodu, oznámí své zjištění společně s objektivními informacemi bez zbytečného odkladu Výboru pro stabilizaci a přidružení a zahájí na základě všech příslušných informací a objektivních zjištění konzultace s Výborem pro stabilizaci a přidružení s cílem dosáhnout řešení přijatelného pro obě strany;
- b) pokud strany zahájily výše uvedené konzultace v rámci Výboru pro stabilizaci a přidružení a nepodařilo se jim dohodnout na přijatelném řešení do tří měsíců od oznámení, může dotčená strana dočasně pozastavit příslušné preferenční zacházení s dotčenými produkty. Toto dočasné pozastavení se bez zbytečného odkladu oznámí Výboru pro stabilizaci a přidružení;

- c) dočasná pozastavení podle tohoto článku se omezí pouze na případy, kdy jsou nezbytně nutná k ochraně finančních zájmů dotčené smluvní strany. Jejich délka nepřesáhne dobu šesti měsíců, kterou lze obnovit. Dočasná pozastavení se neprodleně po jejich přijetí oznámí Výboru stabilizace a přidružení. Budou předmětem pravidelných konzultací v rámci Výboru pro stabilizaci a přidružení, zejména za účelem jejich ukončení, jakmile přestanou existovat podmínky pro jejich uplatňování.

5. Současně s oznámením Výboru pro stabilizaci a přidružení podle odst. 4 písm. a) tohoto článku zveřejní dotčená strana oznámení pro dovozce ve své sbírce právních předpisů. Toto oznámení by mělo ve vztahu k dotčenému výrobku obsahovat sdělení, že na základě objektivních informací byly zjištěny nedostatky při poskytování správní spolupráce nebo nesrovnalosti nebo podvod.

ČLÁNEK 47

Pokud se příslušné orgány při řádné správě preferenčního systému vývozu, a zejména při uplatňování ustanovení protokolu 3 této dohody zmýlí a tato chyba má dopady na dovozní cla, může strana, která je těmito dopady dotčena, požádat Radu stabilizace a přidružení, aby prozkoumala možnosti přijetí všech vhodných opatření za účelem vyřešení této situace.

ČLÁNEK 48

Uplatňováním této dohody není dotčeno uplatňování právních předpisů Společenství na Kanárské ostrovy.

HLAVA V

POHYB PRACOVNÍKŮ, USAZOVÁNÍ, POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB, KAPITÁL

KAPITOLA I

POHYB PRACOVNÍKŮ

ČLÁNEK 49

1. S výhradou podmínek a úprav platných v jednotlivých členských státech:
 - a) zacházení poskytované pracovníkům, kteří jsou státními příslušníky Černé Hory, kteří jsou legálně zaměstnání na území členského státu, je prosté jakékoliv diskriminace založené na státní příslušnosti, pokud se týká pracovních podmínek, odměňování nebo propouštění v porovnání s vlastními státními příslušníky tohoto členského státu ;

- b) pro pracovníka, který je legálně zaměstnán na území členského státu, s výjimkou sezónních pracovníků a pracovníků, na něž se vztahují dvoustranné dohody ve smyslu článku 50, pokud tyto dohody nestanoví jinak, platí, že jeho manžel nebo manželka a děti, kteří legálně trvale pobývají s pracovníkem na území členského státu, mají přístup na pracovní trh tohoto členského státu po dobu povoleného pracovního pobytu tohoto pracovníka.
2. Černá Hora poskytne, s výhradou svých vnitrostátních podmínek a úprav, zacházení uvedené v odstavci 1 pracovníkům, kteří jsou státními příslušníky některého členského státu a jsou legálně zaměstnáni na jejím území, jakož i jejich manželovi nebo manželce a dětem, kteří legálně trvale pobývají v Černé Hoře.

ČLÁNEK 50

1. S ohledem na situaci na trhu pracovních sil v členských státech, podle jeho právních předpisů a s ohledem na pravidla, jež v tomto členském státě platí v oblasti pohybu pracovníků:
- a) stávající prostředky přístupu k zaměstnání pro černoohorské pracovníky poskytované členskými státy na základě dvoustranných dohod by měly být zachovány a, bude-li to možné, zlepšeny
 - b) ostatní členské státy zváží možnost uzavřít podobné dohody.

2. Rada stabilizace a přidružení posoudí po třech letech poskytnutí dalších zlepšení včetně prostředků přístupu k odborné přípravě, v souladu s pravidly a postupy platnými v členských státech a se zřetelem k situaci na trhu pracovních sil v členských státech a ve Společenství

ČLÁNEK 51

1. Budou stanovena pravidla pro koordinaci systémů sociálního zabezpečení pracovníků, kteří jsou státními příslušníky Černé Hory a jsou legálně zaměstnáni na území členského státu, a jejich rodinných příslušníků, kteří tam legálně trvale pobývají. Za tímto účelem se rozhodnutím Rady stabilizace a přidružení, které by nemělo mít vliv na práva a povinnosti vyplývající z dvoustranných dohod, pokud tyto dohody stanoví výhodnější zacházení, přijme tato úprava:

- a) veškeré doby pojištění, zaměstnání nebo trvalého pobytu, kteří tyto pracovníci získají v různých členských státech, se pro účely výplaty důchodů a dávek starobních a invalidních pro případ smrti a pro účely zdravotní péče pro tyto pracovníky a jejich rodinné příslušníky sčítají;
- b) jakékoliv důchody nebo dávky starobní, pro případ smrti, v důsledku pracovních úrazů nebo nemocí z povolání nebo z nich vyplývající invalidity, s výjimkou nepříspěvkových dávek, jsou volně převoditelné podle kurzu použitelného podle právních předpisů dlužného členského státu nebo států;

c) dotyční pracovníci dostávají rodinné dávky pro své rodinné příslušníky uvedené výše.

2. Černá Hora poskytne pracovníkům, kteří jsou státními příslušníky členského státu a jsou legálně zaměstnáni na jeho území, a jejich rodinným příslušníkům, kteří tam legálně trvale pobývají, zacházení podobné tomu, jež je uvedeno v písmenu b) a c) odstavce 1.

KAPITOLA II

USAZOVÁNÍ

ČLÁNEK 52

Definice

Pro účely této dohody se:

a) „společností Společenství“ nebo „černohorskou společností“ rozumí společnost, která byla založena v souladu s právními předpisy členského státu nebo Černé Hory a která má své sídlo, správní ústředí nebo hlavní místo podnikání na území Společenství nebo Černé Hory. Pokud však společnost založená v souladu s právními předpisy členského státu nebo Černé Hory má na území Společenství nebo Černé Hory pouze své sídlo, považuje se taková společnost za společnost Společenství nebo černohorskou společnost, pokud má její činnost skutečnou a nepřetržitou vazbu na hospodářství jedné z členských zemí nebo Černé Hory;

- b) „dceřinou společností“ rozumí společnost, která je skutečně ovládána jinou společností;
- c) „pobočkou“ společnosti rozumí provozovna, která nemá právní subjektivitu, budí dojem trvalosti, např. jako rozšíření mateřského subjektu, má své vedení a je materiálně vybavena pro sjednávání obchodů se třetími stranami, takže tyto strany, ačkoli vědí, že v případě potřeby existuje právní vazba s mateřským subjektem, jehož správní ústředí se nachází v zahraničí, nemusejí jednat přímo s tímto mateřským subjektem, ale mohou uzavírat obchodní transakce v provozovně, která je rozšířením mateřského subjektu;
- d) „usazováním“ rozumí:
 - i) pokud jde o státní příslušníky, právo vykonávat ekonomickou činnost jako osoby samostatně výdělečně činné a zakládat podniky, zvláště společnosti, které skutečně ovládají. Samostatně výdělečná činnost a podnikání nezahrnuje hledání nebo přijímání zaměstnání na trhu práce ani právo na přístup na trh práce druhé strany. Tato kapitola se nevztahuje na osoby, které nejsou výlučně osobami samostatně výdělečně činnými;
 - ii) pokud jde o společnosti Společenství nebo černohorské společnosti, právo vykonávat ekonomické činnosti prostřednictvím zakládání dceřiných společností a poboček v Černé Hoře nebo ve Společenství;
- e) „činností“ rozumí provozování ekonomických činností;

- f) „ekonomickými činnostmi“ rozumějí zejména činnosti průmyslové, obchodní a odborné povahy a řemesla;
- g) „příslušníkem Společenství“ nebo „státním příslušníkem Černé Hory“ rozumí fyzická osoba, která je státním příslušníkem některého z členských států nebo Černé Hory;

Pokud jde o mezinárodní námořní dopravu, včetně kombinované dopravy zahrnující úsek na moři, příslušníci Společenství nebo státní příslušníci Černé Hory usazení mimo Společenství nebo Černou Horu a společnosti provozující lodní dopravu usazené mimo Společenství nebo Černou Horu a ovládané příslušníky Společenství nebo černoehorskými státními příslušníky rovněž požívají výhod ustanovení této kapitoly a kapitoly III, pokud jsou jejich plavidla registrována v tomto členském státě nebo v Černé Hoře, v souladu s jejich příslušnými právními předpisy;

- h) „finančními službami“ rozumí činnosti popsané v příloze VI. Rada stabilizace a přidružení může rozsah této přílohy rozšířit nebo změnit.

ČLÁNEK 53

1. Černá Hora usnadní společnostem a státním příslušníkům Společenství zahajování činnosti na svém území. Za tím účelem Černá Hora ode dne vstupu této dohody v platnost poskytuje:

- a) pokud jde o usazování společností Společenství na území Černé Hory, zacházení, které není méně výhodné než zacházení poskytované vlastním společností nebo společností třetích zemí, podle toho, co je výhodnější, a

- b) pokud jde o činnost dceřiných společností a poboček společností Společenství poté, co se usadí v Černé Hoře, zacházení, které není méně výhodné než zacházení poskytované vlastním společností a pobočkám či dceřiným společností a pobočkám společností třetích zemí, podle toho, co je výhodnější.
2. Ode dne vstupu této dohody v platnost poskytuje Společenství a jeho členské státy:
- a) pokud jde o usazování černohorských společností, zacházení, které není méně výhodné než zacházení poskytované členskými státy vlastním společností nebo společností třetích zemí, podle toho, co je výhodnější, a
 - b) pokud jde o činnost dceřiných společností a poboček černohorských společností poté, co se usadí na jeho území, zacházení, které není méně výhodné, než je zacházení poskytované členskými státy vlastním společností nebo pobočkám či dceřiným společností a pobočkám společností třetích zemí usazeným na jejich území, podle toho, co je výhodnější.
3. Strany nepřijmou žádná nová pravidla nebo opatření, která zavádějí diskriminaci, pokud jde o usazování nebo o činnost společností některé ze stran již usazené na jejich území, ve srovnání se svými vlastními společnostmi.
4. Čtyři roky po vstupu této dohody v platnost Rada stabilizace a přidružení stanoví úpravu pro rozšíření výše uvedených ustanovení o usazování příslušníků Společenství a státních příslušníků Černé Hory za účelem vykonávání ekonomické činnosti jako osoby samostatně výdělečně činné.

5. Bez ohledu na ustanovení tohoto článku:

- a) dceřiné společnosti a pobočky společností Společenství mají právo od vstupu této dohody v platnost používat a pronajímat nemovitosti v Černé Hoře;
- b) dceřiné společnosti a pobočky společností Společenství mají od vstupu této dohody v platnost právo nabývat a užívat majetková práva k nemovitostem jako černohorské společnosti a pokud jde o veřejný majetek nebo majetek obecného veřejného zájmu, mají stejná práva jako černohorské společnosti, jsou-li tato práva nezbytná k výkonu ekonomických činností, pro než jsou založeny.

ČLÁNEK 54

1. S výhradou ustanovení článku 56, s výjimkou finančních služeb popsanych v příloze VI, může každá strana přijmout úpravu usazování a činnost společností a státních příslušníků na svém území do té míry, pokud tato úprava nediskriminuje společnosti a státní příslušníky druhé strany ve srovnání s jejími vlastními společnostmi a státními příslušníky.

2. Pokud jde o finanční služby, bez ohledu na jakákoli jiná ustanovení této dohody není dotčeno právo stran přijímat obezřetnostní opatření, včetně opatření na ochranu investorů, vkladatelů, pojištěnců nebo fiduciářů, nebo opatření, která mají zajistit integritu a stabilitu finančního systému. Strany tato opatření nepoužijí jako záminku k nedodržování povinností podle této dohody.

3. Žádné ustanovení této dohody nelze vykládat tím způsobem, že stanoví povinnost kterékoli ze stran zveřejnit informace o obchodech a účetnictví jednotlivých zákazníků nebo jakékoliv důvěrné informace nebo informace o vlastnictví, které mají veřejné subjekty k dispozici.

ČLÁNEK 55

1. Aniž jsou dotčena ustanovení obsažená v Mnohostranné dohodě o vytvoření Společného evropského leteckého prostoru⁴ (dále jen „ECAA“), která stanoví jinak, nepoužije se tato kapitola na služby v letecké dopravě, vnitrozemské vodní dopravě a námořní kabotážní dopravě.

2. Rada stabilizace a přidružení může vydávat doporučení ke zlepšení usazování a činností v oblastech uvedených v odstavci 1.

ČLÁNEK 56

1. Ustanovení článků 53 a 54 nebrání stranám použít zvláštní pravidla ohledně zřizování a provozování poboček společností druhé strany na svém území v případě, že nejsou zapsány v obchodním rejstříku první strany, pokud jsou tato pravidla odůvodněna právními nebo technickými rozdíly mezi takovými pobočkami a obchodními zastoupeními ve srovnání s pobočkami a obchodními zastoupeními společností zapsaných v obchodním rejstříku na jejím území, nebo pokud jsou v případě finančních služeb odůvodněna obezřetnostními požadavky.

⁴ Mnohostranná dohoda mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy a Albánskou republikou, Bosnou a Hercegovinou, Bulharskou republikou, Bývalou jugoslávskou republikou Makedonií, Republikou Černá Hora, Chorvatskou republikou, Islandskou republikou, Prozatímní správní misí Organizace spojených národů v Kosovu, Norským královstvím, Rumunskem a Republikou Srbsko o vytvoření společného evropského leteckého prostoru (Úř. věst. L 285, 16.10.2006, s.3).

2. Rozdíl v zacházení nepřesáhne rámec toho, co je nezbytně nutné v důsledku takových právních nebo technických rozdílů, nebo v případě finančních služebz důvodů obezřetnosti.

ČLÁNEK 57

S cílem usnadnit příslušníkům Společenství a státním příslušníkům Černé Hory zahájení a vykonávání regulovaných odborných činností v Černé Hoře nebo ve Společenství Rada stabilizace a přidružení posoudí, jaké kroky je nutné učinit pro vzájemné uznávání kvalifikací. Za tím účelem může přijmout veškerá nezbytná opatření.

ČLÁNEK 58

1. Společnost Společenství usazená na území Černé Hory nebo černoorská společnost usazená ve Společenství je oprávněna zaměstnávat nebo prostřednictvím jedné ze svých dceřiných společností nebo poboček na území Republiky Černá Hora nebo na území Společenství v souladu s platnými právními předpisy hostitelské země nechat zaměstnávat zaměstnance, kteří jsou státními příslušníky Republiky Černá Hora nebo členských států, na území Republiky Černá Hora nebo Společenství, pokud jsou tyto zaměstnanci klíčovými zaměstnanci ve smyslu odstavce 2 a jsou zaměstnáváni výlučně společnostmi, jejich dceřinými společnostmi nebo pobočkami. Povolení k pobytu a pracovní povolení těchto zaměstnanců se vztahuje pouze na dobu výkonu tohoto zaměstnání.

2. Klíčovými zaměstnanci výše uvedených společností (dále jen „organizace“) jsou „osoby převedené v rámci společnosti“, jak je definováno v písmenu c) tohoto odstavce, a které náležejí do následujících kategorií, pod podmínkou, že organizace je právnickou osobou a že dotčené osoby byly touto organizací zaměstnány nebo byly společníky (jinými než většinovými podílňiky) této organizace alespoň po dobu jednoho roku před tímto převedením:

- a) vedoucí pracovníci organizace, kteří především řídí podnik a kteří jsou pod obecným dohledem a vedením zejména představenstva či podílníků, a jejichž úkoly zahrnují:
 - i) řízení při vytváření oddělení nebo útvaru podniku,
 - ii) dohled nad prací a řízení práce ostatních kontrolních, odborných nebo vedoucích zaměstnanců,
 - iii) osobní oprávnění přijímat a propouštět zaměstnance nebo doporučovat jejich přijetí a propuštění a přijímání jiných opatření ohledně zaměstnanců,
- b) osoby pracující v organizaci, které mají výjimečné znalosti, jež jsou nezbytné pro služby, výzkumné zařízení, technologii nebo řízení podniku. Zhodnocení těchto znalostí může zahrnovat kromě specifických znalostí pro podnik také vysokou úroveň kvalifikace související s druhem práce nebo obchodu, které vyžadují zvláštní technické znalosti, včetně příslušnosti k akreditované profesi;

- c) „osobou převedenou v rámci společnosti“ se rozumí fyzická osoba, která pracuje v organizaci na území strany a která je dočasně převedena v souvislosti s výkonem ekonomických činností na území druhé strany; dotčená organizace musí mít hlavní místo podnikání na území smluvní strany a převedení se musí uskutečnit do podniku (pobočky, dceřiné společnosti) této organizace, jenž skutečně provádí podobné ekonomické činnosti na území druhé smluvní strany.

3. Vstup a dočasná přítomnost státních příslušníků Černé Hory a příslušníků Společenství na území Společenství nebo Černé Hory se povolí, pokud jsou tito zástupci společností osobami pracujícími ve společnosti ve vedoucí pozici, jak je definováno v odstavci 2 písm. a), a odpovídají za založení dceřiné společnosti nebo pobočky černohorské společnosti ve Společenství nebo dceřiné společnosti nebo pobočky společnosti Společenství v Černé Hoře, pokud:

- a) tito zástupci nejsou zapojeni do přímého prodeje nebo poskytování služeb, a nedostávají odměnu ze zdrojů v hostitelské zemi;
- b) společnost má své hlavní místo podnikání mimo Společenství nebo Černou Horu a nemá jiného zástupce, kancelář, pobočku nebo dceřinou společnost v tomto členském státě nebo v Černé Hoře.

KAPITOLA III

POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB

ČLÁNEK 59

1. Společenství a Černá Hora se v souladu s následujícími ustanoveními zavazují podniknout kroky nezbytné k tomu, aby bylo společností Společenství, černoorským společností nebo příslušníkům Společenství nebo státním příslušníkům Černé Hory, usazeným na území strany, která není totožná se stranou osoby, pro niž jsou služby určeny, postupně povoleno poskytovat služby.
2. Ve shodě s liberalizačním procesem uvedeným v odstavci 1 umožní strany dočasný pohyb fyzických osob, které poskytují služby, nebo které jsou zaměstnávány poskytovatelem služeb jako klíčový personál podle článku 58, včetně fyzických osob, které jsou zástupci společnosti Společenství nebo černoorské společnosti nebo příslušníka Společenství nebo státního příslušníka Černé Hory a usilují o dočasný vstup za účelem jednání o prodeji služeb nebo sjednání dohody o prodeji služeb pro tohoto poskytovatele služeb, kde tito zástupci nejsou sami zapojeni do přímého prodeje nebo do poskytování služeb veřejnosti.
3. Po čtyřech letech Rada stabilizace a přidružení přijme opatření nezbytná k postupnému provádění ustanovení odstavce 1. Přitom se vezme v úvahu pokrok dosažený stranami ve sbližování jejich právních předpisů.

ČLÁNEK 60

1. Strany nepřijmou žádná opatření ani nezahájí žádnou činnost, která by učinila podmínky poskytování služeb příslušníky nebo společnostmi Společenství nebo státními příslušníky nebo společnostmi Černé Hory usazenými na území strany, která není totožná se stranou osoby, pro niž jsou služby určeny, podstatně více omezujícími, než byly v den předcházející vstupu této dohody v platnost.
2. Pokud se jedna strana domnívá, že opatření zavedená druhou stranou po vstupu této dohody v platnost vyústí v situaci, která je podstatně více omezující, pokud jde o poskytování služeb, ve srovnání se situací, která předcházela datu vstupu této dohody v platnost, může tato strana požádat druhou stranu o zahájení konzultací.

ČLÁNEK 61

Pokud jde o poskytování dopravních služeb mezi Společenstvím a Černou Horou, použijí se tato ustanovení:

1. Pokud jde o vnitrozemskou dopravu, pravidla pro vztahy mezi stranami stanovuje protokol 4, zejména s cílem zajistit neomezený silniční tranzitní provoz přes Černou Horu a Společenství jako celek, účinné uplatňování zásady nediskriminace a postupnou harmonizaci černoehorských právních předpisů v oblasti dopravy s právními předpisy Společenství.

2. Pokud jde o mezinárodní námořní dopravu, zavazují se strany účinně uplatňovat zásadu neomezeného přístupu na mezinárodní námořní trh a k mezinárodní námořní dopravě na obchodním základě a dodržování mezinárodních a evropských závazků v oblasti ochrany, bezpečnosti a životního prostředí.
Strany potvrzují svůj závazek ve prospěch volné hospodářské soutěže, která je základním rysem mezinárodní námořní dopravy.
3. Při uplatňování zásad uvedených v odstavci 2 strany:
 - a) nezačlenění ustanovení o sdílení nákladu do budoucích dvoustranných dohod s třetím zeměmi;
 - b) dnem vstupu této dohody v platnost zruší všechna jednostranná opatření, správní, technické a ostatní překážky, které by mohly mít omezující nebo diskriminační účinky na svobodnou dodávku služeb v mezinárodní námořní dopravě;
 - c) každá ze stran mimo jiné poskytne lodím provozovaným státními příslušníky nebo společnostmi druhé strany zacházení, které není méně výhodné než zacházení poskytované svým vlastním lodím, pokud jde o přístup do přístavů otevřených pro mezinárodní obchod, využívání infrastruktury a pomocných námořních služeb v přístavech, jakož i související poplatky, celní služby a přidělování kotvišť a zařízení pro nakládku a vykládku.
4. S cílem zajišťovat koordinovaný rozvoj a postupnou liberalizaci dopravy mezi stranami, přizpůsobenou jejich vzájemným obchodním potřebám, se podmínky vzájemného přístupu na trh letecké dopravy řeší prostřednictvím ECAA.

5. Před uzavřením ECAA nepřijmou strany žádná opatření nebo akce, které by byly více omezující nebo diskriminační než situace v den předcházející dni vstupu této dohody v platnost;
6. Černá Hora přizpůsobí své právní předpisy včetně správních, technických a ostatních pravidel právním předpisům Společenství právě platným v oblasti letecké, námořní a vnitrozemské vodní dopravy do té míry, do jaké to poslouží cílům liberalizace a vzájemného přístupu na trhy stran a usnadní pohyb osob a zboží.
7. V souladu se společným pokrokem při dosahování cílů této kapitoly Rada stabilizace a přidružení posoudí způsoby vytváření podmínek nezbytných pro zlepšování svobody poskytování leteckých, vnitrozemských pozemních a vodních dopravních služeb.

KAPITOLA IV

BĚŽNÉ PLATBY A POHYB KAPITÁLU

ČLÁNEK 62

Strany se zavazují, že povolí veškeré platby a převody na běžném účtu platební bilance ve volně směnitelné měně mezi Společenstvím a Černou Horou v souladu s ustanoveními článku VIII dohody o Mezinárodním měnovém fondu.

ČLÁNEK 63

1. Pokud jde o transakce na kapitálovém účtu a finanční operace platební bilance, počínaje dnem vstupu této dohody v platnost zajistí strany volný pohyb kapitálu týkajícího se přímých investic uskutečněných ve společnostech, které byly založeny v souladu s právními předpisy hostitelské země a investic uskutečněných v souladu s kapitolou II hlavy V, jakož i likvidaci nebo repatriaci těchto investic a veškerého zisku, který z nich pochází.
2. Pokud jde o transakce na kapitálovém účtu a finanční operace platební bilance, počínaje dnem vstupu této dohody v platnost strany zajistí volný pohyb kapitálu týkající se úvěrů spojených s obchodními transakcemi nebo poskytováním služeb, kterého se účastní rezident jedné ze stran, a půjček a finančních úvěrů s dobou splatnosti nad jeden rok.
3. Černá Hora od vstupu této dohody v platnost poskytuje státním příslušníkům EU, kteří na jejím území nabývají nemovitý majetek, národní režim.
4. Dnem vstupu této dohody v platnost Společenství a Černá Hora rovněž zajistí volný pohyb kapitálu spojený s portfoliovými investicemi, finančními půjčkami a úvěry s dobou splatnosti kratší než jeden rok.

5. Aniž je dotčen odstavec 1, strany nezavedou nová omezení v souvislosti s pohybem kapitálu a běžnými platbami mezi rezidenty Společenství a Černé Hory a nezpřísní stávající úpravy.
6. Aniž jsou dotčeny článek 62 a tento článek, v případech, kdy za výjimečných okolností pohyb kapitálu mezi Společenstvím a Černou Horou působí nebo by mohl způsobit vážné obtíže pro fungování politiky směnných kurzů nebo měnové politiky ve Společenství nebo v Černé Hoře, může Společenství nebo Černá Hora přijmout ochranná opatření ohledně pohybů kapitálu mezi Společenstvím a Černou Horou na dobu nejvýše šest měsíců, pokud jsou tato opatření bezpodmínečně nutná.
7. Nic z výše uvedených ustanovení nesmí být použito tak, aby byla omezena práva hospodářských subjektů stran těžit z jakéhokoliv příznivějšího zacházení, které může být obsahem jakékoliv stávající dvoustranné nebo mnohostranné dohody uzavřené stranami této dohody.
8. Strany uskuteční vzájemné konzultace s cílem usnadnit pohyb kapitálu mezi Společenstvím a Černou Horou za účelem podpory cílů této dohody.

ČLÁNEK 64

1. Během prvního roku následujícího po dni vstupu této dohody v platnost Společenství a Černá Hora podniknou opatření umožňující vytvoření podmínek nezbytných pro další postupné používání pravidel Společenství pro volný pohyb kapitálu.

2. Do konce druhého roku po vstupu této dohody v platnost Rada stabilizace a přidružení stanoví podmínky pro plné provádění pravidel Společenství pro pohyb kapitálu v Černé Hoře.

KAPITOLA V

OBEČNÁ USTANOVENÍ

ČLÁNEK 65

1. Tato hlava se použije s výhradou omezení odůvodněných veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností nebo veřejným zdravím.
2. Nepoužije se na činnosti, které jsou na území kterékoliv strany spojeny, byť i příležitostně, s výkonem veřejné moci.

ČLÁNEK 66

Pro účely této hlavy nebrání žádné ustanovení této dohody stranám v používání jejich právních předpisů, které upravují vstup a pobyt, práci, pracovní podmínky, usazování fyzických osob a poskytování služeb, zejména pokud jde o udělení, prodloužení a zamítnutí povolení k pobytu za předpokladu, že je nebudou používat takovým způsobem, aby omezily nebo odstranily výhody vzniklé kterékoli straně na základě určitého ustanovení této dohody. Tímto ustanovením není dotčeno provádění článku 65.

ČLÁNEK 67

Na společnosti, které jsou kontrolovány a výhradně vlastněny společně černohorskými společnostmi nebo černohorskými státními příslušníky a společnostmi nebo příslušníky Společenství, se rovněž vztahuje tato hlava.

ČLÁNEK 68

1. Zacházení spojené s doložkou nejvyšších výhod poskytované v souladu s touto hlavou se nevztahuje na daňová zvýhodnění, která strany poskytují nebo poskytnou v budoucnosti na základě dohod o zamezení dvojího zdanění nebo jiných daňových ujednání.

2. Tuto hlavu nelze vykládat tak, že by stranám bránila přijímat nebo vynucovat jakákoli opatření, jejichž cílem je zabránit daňovým únikům a vyhýbání se daňové povinnosti, podle daňových ustanovení dohod o zamezení dvojího zdanění a jiných daňových ujednání nebo domácích finančních předpisů.

3. Tuto hlavu nelze vykládat tak, že by členským státům nebo České Hoře při provádění příslušných ustanovení jejich finančních právních předpisů bránila rozlišovat mezi daňovými poplatníky, kteří se nenacházejí ve stejné situaci, zejména pokud jde o jejich bydliště.

ČLÁNEK 69

1. Strany se pro účely platební bilance pokud možno snaží vyhnout zavedení omezujících opatření, včetně dovozních opatření. Strana, která taková opatření přijme, předloží druhé straně co nejdříve harmonogram jejich zrušení.

2. Má-li jeden nebo více členských států nebo Černá Hora vážné potíže s platební bilancí nebo hrozí-li mu tyto potíže, může Společenství nebo Černá Hora přijmout v souladu s podmínkami podle Dohody o WTO omezující opatření, včetně dovozních opatření, která mají omezenou dobu trvání a nesmí přesahovat rámec nezbytný pro vyřešení platební bilance. Společenství či Černá Hora o tom ihned informuje druhou stranu.
3. Žádná omezující opatření se neuplatní na převody související s investicemi, a zejména na repatriaci investovaných nebo znovu investovaných částek nebo jakýchkoli výnosů z nich.

ČLÁNEK 70

Ustanovení této hlavy budou postupně přizpůsobena, zejména vzhledem k požadavkům článku V GATS.

ČLÁNEK 71

Tato dohoda nebrání stranám v provádění opatření nezbytných k tomu, aby zabránily obcházení svých opatření týkajících se přístupu třetích zemí na svůj trh prostřednictvím této dohody.

HLAVA VI

SBLIŽOVÁNÍ PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ, VYMÁHÁNÍ PRÁVA
A PRAVIDLA HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE

ČLÁNEK 72

1. Strany uznávají význam sbližování stávajících právních předpisů v Černé Hoře s příslušnými právními předpisy Společenství a jejich účinného provádění. Černá Hora vyvine úsilí, aby zajistila, že se její stávající a budoucí právní předpisy postupně stanou slučitelnými s *acquis* Společenství. Černá Hora zajistí řádné provádění a vynucování stávajících a budoucích právních předpisů.
2. Toto sbližování začne dnem podpisu dohody a do konce přechodného období stanoveného v článku 8 této dohody se postupně rozšíří na všechny prvky *acquis* Společenství zmíněné v této dohodě.
3. V počáteční etapě se sbližování zaměří zejména na určité základní prvky *acquis* vnitřního trhu, včetně právních předpisů ve finančním sektoru, oblasti práva, svobody a bezpečnosti, a na další oblasti související s obchodem. V další fázi se Černá Hora zaměří na zbývající části *acquis*.

Sbližování bude prováděno na základě programu, na kterém se dohodnou Evropská komise a Černá Hora.

4. Černá Hora po dohodě s Evropskou komisí rovněž stanoví podmínky sledování sbližování právních předpisů a opatření k vynucování práva, jež mají být přijata.

ČLÁNEK 73

Hospodářská soutěž a ostatní hospodářská ustanovení

1. Neslučitelné s náležitým fungováním dohody, mohou-li ovlivnit obchod mezi Společenstvím a Černou Horou, jsou:

- i) veškeré dohody mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání podniků ve vzájemné shodě, jejichž cílem či výsledkem je znemožnění, omezení nebo narušení hospodářské soutěže;
- ii) zneužívání dominantního postavení jedním nebo více podniky na území Společenství nebo Černé Hory jako celku nebo na jeho podstatné části;
- iii) každá státní podpora, která narušuje nebo hrozí narušit hospodářskou soutěž zvýhodňováním některých podniků nebo produktů.

2. Jakékoli postupy, které jsou v rozporu s tímto článkem, se posuzují na základě kritérií vyplývajících z používání pravidel hospodářské soutěže platných ve Společenství, zejména z článků 81, 82, 86 a 87 Smlouvy o založení ES a výkladových nástrojů přijatých orgány Společenství.
3. Strany zajistí, aby byl určen funkčně nezávislý veřejný orgán vybavený oprávněním pro úplné provádění odst. 1 bodů i) a ii) s ohledem na soukromé a státní podniky a podniky se zvláštním oprávněním.
4. Černá Hora ustaví do jednoho roku ode dne vstupu této dohody v platnost funkčně nezávislý veřejný orgán vybavený oprávněním pro úplné provádění odst. 1 bodu iii). Tento orgán bude mít mimo jiné oprávnění pro schvalování programů státní podpory a individuálních podpor v souladu s odstavcem 2 a oprávnění nařídít vrácení státní podpory, která byla poskytnuta nezákonně.
5. Společenství na jedné straně a Černá Hora na straně druhé zajistí průhlednost v oblasti státní podpory *mimo jiné* tím, že druhé straně poskytnou každoročně pravidelnou zprávu nebo podobný dokument, který odpovídá metodologii a struktuře sledování státních podpor ve Společenství. Na žádost jedné strany poskytne druhá strana informace o jednotlivých případech státní podpory.

6. Černá Hora sestaví celkový přehled programů podpory zřízených před ustavením orgánu podle odstavce 4 a přizpůsobí tyto programy podpory kritériím uvedeným v odstavci 2 tohoto článku nejpozději do čtyř let od vstupu této dohody v platnost.

7. a) Pro účely provádění odst. 1 bodu iii) strany uznávají, že v prvních pěti letech po vstupu této dohody v platnost se státní podpory udělené Černou Horou posuzují s ohledem na skutečnost, že se Černá Hora považuje za oblast shodnou s oblastmi Společenství podle čl. 87 odst. 3 písm. a) Smlouvy o založení ES.

b) Do čtyř let od vstupu této dohody v platnost Černá Hora předloží Evropské komisi údaje o svém HDP na obyvatele, harmonizované na úrovni NUTS II. Orgán podle odstavce 4 a Evropská komise poté společně zhodnotí způsobilost černoohorských regionů a maximální výši podpory ve vztahu k této způsobilosti, aby bylo možné na základě příslušných pokynů Společenství vytvořit mapu poskytování regionální podpory.

8. V protokolu 5 jsou uvedena pravidla ke státní podpoře v ocelářském průmyslu. Protokol stanoví pravidla použitelná v případě udělení podpory na restrukturalizaci ocelářskému průmyslu. Zdůrazní výjimečnou povahu takové podpory a skutečnost, že tato podpora bude časově omezena a vázána na snížení kapacity v rámci programů proveditelnosti.

9. Pokud jde o produkty uvedené v kapitole II hlavy IV:

- a) odst. 1 bod iii) se nepoužije;
- b) veškeré postupy, které jsou v rozporu s odst. 1 bodem i), se posuzují podle kritérií stanovených Společenstvím na základě článků 36 a 37 Smlouvy o založení ES a zvláštních nástrojů Společenství přijatých na tomto základě.

10. Považuje-li jedna ze stran určitý postup za neslučitelný s podmínkami odstavce 1, může po konzultaci v rámci Rady stabilizace a přidružení nebo třicet pracovních dnů po podání žádosti o tyto konzultace přijmout vhodná opatření.

Tento článek se nijak nedotýká nebo neovlivňuje přijímání vyrovnávacích opatření Společenstvím nebo Černou Horou v souladu s GATT z roku 1994 a Dohodou WTO o subvencích a vyrovnávacích opatřeních nebo souvisejícími vnitřními právními předpisy.

ČLÁNEK 74

Podniky veřejného práva

Nejpozději do konce třetího roku po dni vstupu této dohody v platnost začne Černá Hora na podniky veřejného práva a podniky, kterým členské státy přiznávají zvláštní nebo výlučná práva, uplatňovat zásady stanovené ve Smlouvě o založení ES, a zejména v článku 86.

Zvláštní práva veřejnoprávních podniků nesmí během přechodného období obsahovat možnost stanovit množstevní omezení nebo opatření s rovnocenným účinkem na dovoz ze Společenství do Černé Hory.

ČLÁNEK 75

Duševní, průmyslové a obchodní vlastnictví

1. Na základě tohoto článku a přílohy VII potvrzují strany význam, který přikládají zajištění náležité a účinné ochrany a vymáhání práv duševního, průmyslového a obchodního vlastnictví.
2. Dnem vstupu této dohody v platnost poskytnou strany společně a státním příslušníkům druhé strany při uznávání a ochraně duševního, průmyslového a obchodního vlastnictví zacházení, které není méně výhodné než zacházení poskytované kterékoli třetí zemi na základě dvoustranných dohod.
3. Černá Hora přijme nezbytná opatření, aby nejpozději pět let po dni vstupu této dohody v platnost zajistila úroveň ochrany práv duševního, průmyslového a obchodního vlastnictví, která odpovídá úrovni ve Společenství, včetně účinných prostředků k prosazování těchto práv.
4. Černá Hora se zavazuje, že ve výše uvedené lhůtě přistoupí k mnohostranným úmluvám o právech duševního, průmyslového a obchodního vlastnictví uvedené v příloze VII. Rada stabilizace a přidružení může Černé Hoře uložit, aby přistoupila k určitým mnohostranným úmluvám v této oblasti.
5. Vzniknou-li v oblasti duševního, průmyslového a obchodního vlastnictví problémy dotýkající se obchodních podmínek, jsou na žádost kterékoli ze stran neprodleně předloženy Radě stabilizace a přidružení s cílem dosáhnout vzájemně uspokojivého řešení.

ČLÁNEK 76

Veřejné zakázky

1. Společenství a Černá Hora pokládají za žádoucí cíl otevření výběrových řízení na veřejné zakázky na základě zásad nediskriminace a vzájemnosti, zejména podle pravidel WTO.

2. Společnostem Černé Hory, nehledě na to, zda jsou usazeny ve Společenství či nikoliv, se vstupem této dohody v platnost poskytne přístup k výběrovým řízením na veřejné zakázky ve Společenství podle pravidel Společenství pro zadávání veřejných zakázek za neméně výhodných podmínek, než za jakých se poskytuje společnostem Společenství.

Výše uvedená ustanovení se vztahují rovněž na zakázky v oblasti veřejných služeb, jakmile vláda Černé Hory přijme právní předpisy, jež do této oblasti zavedou pravidla Společenství. Společenství však bude pravidelně přezkoumávat, zda Černá Hora tyto právní předpisy skutečně zavedla.

3. Společnostem Společenství usazeným v Černé Hoře podle kapitoly II hlavy V se vstupem této dohody v platnost poskytne přístup k výběrovým řízením na veřejné zakázky v Černé Hoře za neméně výhodných podmínek, než za jakých se poskytuje společnostem Černé Hory..

4. Společnostem Společenství, které nejsou usazeny v Černé Hoře, se vstupem této dohody v platnost poskytne přístup k výběrovým řízením na veřejné zakázky v Černé Hoře za neméně výhodných podmínek, než za jakých se poskytuje společností Černé Hory.
5. Rada stabilizaci a přidružení pravidelně přezkoumává, jestli může Černá Hora poskytnut přístup k výběrovým řízením na veřejné zakázky v Černé Hoře všem společnostem Společenství. Černá Hora informuje ročně Radu stabilizace a přidružení o opatřeních přijatých s cílem posílit transparentnost a zajistit účinnou soudní přezkoumatelnost rozhodnutí přijatých v oblasti zadávání veřejných zakázek.
6. Pokud jde o usazování, činnost a poskytování služeb mezi Společenstvím a Černou Horou, jakož i o zaměstnávání a pohyb pracovních sil související s prováděním veřejných zakázek, použijí se ustanovení článků 49 až 64.

ČLÁNEK 77

Normalizace, metrologie, akreditace a posuzování shody

1. Černá Hora přijme nezbytná opatření s cílem postupně dosáhnout shody s technickými předpisy Společenství a evropskými normalizačními a metrologickými postupy a postupy pro uznávání a posuzování shody.
2. Za tímto účelem strany povinny:
 - a) podporovat používání technických předpisů, evropských norem a postupů pro posuzování shody;

- b) napomáhat rozvoji kvalitní infrastruktury: normalizace, metrologie, akreditace a posuzování shody;
- c) podporovat účast Černé Hory na práci organizací zabývajících se normami, posuzováním shody, metrologií a podobnými funkcemi (zejména CEN, CENELEC, ETSI, EA, WELMEC, EUROMET)⁵;
- d) případně uzavřít dohodu o posuzování shody a přijímání průmyslových výrobků poté, co bude právní rámec a příslušné procesy Černé Hory v dostatečném souladu s rámcem Společenství a zároveň budou k dispozici příslušné odborné znalosti.

ČLÁNEK 78

Ochrana spotřebitele

Strany spolupracují s cílem sladit normy ochrany spotřebitele v Černé Hoře s normami Společenství. Účinná ochrana spotřebitelů je nezbytná pro zajištění správného fungování tržního hospodářství a tato ochrana závisí na rozvoji správní infrastruktury s cílem zajistit dozor nad trhem a vynucování práva v této oblasti.

⁵ Evropský výbor pro normalizaci, Evropský výbor pro normalizaci v elektrotechnice, Evropský institut pro normalizaci v telekomunikacích, Evropská spolupráce pro akreditaci, Evropská spolupráce v oblasti legální metrologie, Evropská organizace pro metrologii).

Za tímto účelem a s ohledem na společné zájmy strany podpoří a zajistí:

- a) politiku aktivní ochrany spotřebitele v souladu s právními předpisy Společenství, včetně nárůstu informovanosti a rozvoje nezávislých organizací;
- b) harmonizaci právních předpisů v oblasti ochrany spotřebitele v Černé Hoře s předpisy, které jsou platné ve Společenství;
- c) účinnou právní ochranu spotřebitelů s cílem zlepšit kvalitu spotřebního zboží a zachovat vhodné bezpečnostní normy;
- d) sledování pravidel příslušnými orgány a umožnění přístupu k prostředkům právní ochrany v případě sporů;
- e) výměnu informací o nebezpečných produktech.

ČLÁNEK 79

Pracovní podmínky a rovné příležitosti

Černá Hora postupně sladí své právní předpisy s právními předpisy Společenství v oblasti pracovních podmínek, zejména bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a rovných příležitostí.

HLAVA VII

SPRAVEDLNOST, SVOBODA A BEZPEČNOST

ČLÁNEK 80

Posílení institucí a právního státu

Při spolupráci v oblastech spravedlnosti, svobody a bezpečnosti strany přikládají velký význam upevnění právního státu a posílení institucí na všech úrovních veřejné správy obecně, zvláště pak v oblasti vymáhání práva a výkonu spravedlnosti. Spolupráce se zaměří zejména na posílení nezávislosti soudnictví a zlepšení jeho efektivitu, zlepšení práce policie a dalších donucovacích orgánů, poskytnutí odpovídající odborné přípravy a na boj proti korupci a organizaované trestné činnosti.

ČLÁNEK 81

Ochrana osobních údajů

Dnem vstupu této dohody v platnost Černá Hora sladí své právní předpisy týkající se ochrany osobních údajů s právními předpisy Společenství a dalšími evropskými a mezinárodními právními předpisy o ochraně soukromí. Černá Hora ustaví jeden nebo více nezávislých kontrolních orgánů s dostatečnými finančními i lidskými zdroji s cílem účinně monitorovat a zaručovat vymáhání vnitrostátních právních předpisů v oblasti ochrany osobních údajů. Strany spolupracují na dosažení tohoto cíle.

ČLÁNEK 82

Víza, správa hranic, azyl a migrace

Strany spolupracují v oblasti víz, hraničních kontrol, azylu a migrace a stanoví rámec spolupráce v těchto oblastech, a to i na regionální úrovni, přičemž v případě potřeby vezmou v potaz a plně využijí stávající iniciativy v této oblasti.

Spolupráce ve výše uvedených záležitostech bude založena na vzájemných konzultacích a těsné koordinaci mezi stranami a měla by zahrnovat technickou a správní pomoc pro:

- a) výměnu informací o právních předpisech a postupech;
- b) vypracování právních předpisů;
- c) zlepšení výkonnosti institucí;
- d) odbornou přípravu personálu;
- e) bezpečnost cestovních dokladů a odhalování falešných dokladů;
- f) správu hranic.

Spolupráce se zaměří zejména na:

- a) v oblasti azylu na provádění vnitrostátních právních předpisů tak, aby odpovídaly ustanovením Úmluvy o právním postavení uprchlíků přijaté 28. července 1951 v Ženevě a Protokolu o právním postavení uprchlíků přijatém 31. ledna 1967 v New Yorku, čímž se zajistí dodržování jak zásady nenavracení, tak i dalších práv žadatelů o azyl a uprchlíků;
- b) v oblasti legální migrace na pravidla přijímání a práva a status přijatých osob. Pokud jde o migraci, strany se dohodly na rovném zacházení se státními příslušníky jiných zemí, kteří se legálně zdržují na jejich území, a na podpoře integrační politiky směřující k tomu, aby jejich práva a povinnosti byly srovnatelné s právy a povinnostmi jejich vlastních občanů.

ČLÁNEK 83

Prevence a kontrola ilegálního přistěhovalectví; zpětné přebírání

1. Strany spolupracují za účelem prevence a kontroly nedovoleného přistěhovalectví. Za tímto účelem Černá Hora a členské státy převezmou zpět své státní příslušníky, kteří ilegálně pobývají na území druhé strany, a strany také souhlasí, že uzavřou a budou plně provádět dohodu o zpětném přebírání osob, včetně povinnosti zpětného přebírání státních příslušníků jiných zemí a osob bez státní příslušnosti.

Členské státy a Černá Hora poskytnou svým státním příslušníkům odpovídající doklady totožnosti a poskytnou jim za tímto účelem nezbytné správní prostředky.

Zvláštní postupy pro účely zpětného přebírání státních příslušníků, státních příslušníků třetích zemí a osob bez státní příslušnosti jsou uvedeny v Dohodě mezi Společenstvím a Černou Horou o zpětném přebírání neoprávněně pobývajících osob.

2. Černá Hora souhlasí s uzavřením dohod o zpětném přebírání osob s dalšími zeměmi zapojenými do procesu stabilizace a přidružení a zavazuje se, že přijme veškerá nezbytná opatření, aby zajistila pružné a rychlé provádění všech dohod uvedených v tomto článku.

3. Rada stabilizace a přidružení stanoví další společné kroky, které by mohly být provedeny za účelem prevence a kontroly nedovoleného přistěhovalectví, včetně obchodu s lidmi a fungování sítí ilegální migrace.

ČLÁNEK 84

Praní peněz a financování terorismu

1. Strany budou spolupracovat, aby zabránily využívání svých finančních systémů k praní výnosů z trestné činnosti obecně, zejména však z trestné činnosti související s drogami a pro účely financování terorismu.

2. Spolupráce v této oblasti může zahrnout správní a technickou pomoc, jejichž účelem je rozvíjet provádění předpisů a účinné fungování vhodných norem a mechanismů pro boj proti praní peněz a financování terorismu, které jsou rovnocenné normám a mechanismům, jež v této oblasti přijalo Společenství a mezinárodní fóra, zejména skupina pro finanční činnost (FATF).

ČLÁNEK 85

Spolupráce v oblasti nedovolených drog

1. Strany v rámci své pravomoci a působnosti spolupracují, aby zajistily vyvážený a integrovaný přístup k drogové problematice. Protidrogové politiky a opatření se zaměří na posílení struktur pro boj s nedovolenými drogami, na snížení nabídky nedovolených drog, obchodu s nimi a poptávky po nich a na vyrovnávání se se zdravotními a sociálními důsledky zneužívání drog a rovněž na účinnější kontrolu prekurzorů.
2. Strany se dohodnou na nezbytných metodách spolupráce k dosažení těchto cílů. Základem opatření jsou společně dohodnuté zásady v souladu s protidrogovou strategií EU.

ČLÁNEK 86

Prevence a boj proti organizovanému zločinu a jiným protiprávním činnostem

Strany spolupracují v oblasti prevence a boje proti trestné činnosti a protiprávním činnostem, organizovaným i neorganizovaným, jako jsou:

- a) převaděčství a obchod s lidmi;
- b) protiprávní ekonomické činnosti, zejména padělání peněz a nepeněžních platebních prostředků, protiprávní transakce s produkty, jako je průmyslový odpad, radioaktivní materiál a transakce zahrnující zakázané produkty nebo padělky a pirátské produkty;
- c) korupce, jak v soukromém, tak ve veřejném sektoru, zejména spojená s neprůhlednými správními postupy;
- d) daňové podvody;
- e) krádež identity;
- f) nedovolené obchodování s omamnými a psychotropními látkami;
- g) nedovolené obchodování se zbraněmi;
- h) padělání dokumentů;
- i) pašování a nedovolené obchodování se zbožím, včetně automobilů;
- j) počítačová trestná činnost.

Pokud jde o padělání měny, Černá Hora úzce spolupracuje se Společenstvím s cílem bojovat proti padělání bankovek a mincí a potlačovat a trestat padělání bankovek a mincí, ke kterému by mohlo docházet na tomto území. Na úrovni prevence bude Černá Hora usilovat o provádění opatření, která jsou rovnocenná opatřením stanoveným v příslušných právních předpisech Společenství a o přistoupení k mezinárodním úmluvám týkajícím se této oblasti práva. Černá Hora by mohla využít podpory Společenství k výměně, pomoci a odborného vzdělávání za účelem ochrany eura proti padělání. V boji proti organizovanému zločinu bude podporována regionální spolupráce a soulad s uznávanými mezinárodními normami.

ČLÁNEK 87

Boj proti terorismu

V souladu s mezinárodními úmluvami, jichž jsou smluvními stranami, a svými příslušnými právními a správními předpisy se strany dohodly, že budou spolupracovat, aby potlačily teroristické činy včetně jejich financování a zabránily jim:

- a) v rámci plného provádění rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1373 (2001) a dalších příslušných rezolucí OSN, mezinárodních úmluv a nástrojů;
- b) výměnou informací o teroristických skupinách a jejich podpůrných sítích v souladu s mezinárodními a vnitrostátními právními předpisy;
- c) výměnou zkušeností ohledně prostředků a metod boje proti terorismu, jakož i zkušeností v technických oblastech, v odborné přípravě a v oblasti prevence terorismu.

HLAVA VIII

POLITIKY SPOLUPRÁCE

ČLÁNEK 88

1. Společenství a Černá Hora naváží úzkou spoluprací s cílem přispět k rozvoji a růstovému potenciálu Černé Hory. Tato spolupráce posílí stávající hospodářské vazby na nejširším možném základě ku prospěchu obou stran.
2. Politiky a další opatření budou pojaty tak, aby vedly k udržitelnému hospodářskému a sociálnímu rozvoji Černé Hory. Tyto politiky by měly zajistit, že budou od počátku rovněž plně začleněna hlediska ochrany životního prostředí a že budou spojena s požadavky harmonického sociálního rozvoje.
3. Politiky spolupráce budou zasazeny do regionálního rámce spolupráce. Zvláštní pozornost bude muset být věnována opatřením, která posilují spolupráci mezi Černou Horou a sousedními zeměmi včetně členských států, což rovněž přispěje k regionální stabilitě. Rada stabilizace a přidružení může v souladu s evropským partnerstvím určit priority mezi níže uvedenými politikami spolupráce a v jejich rámci.

ČLÁNEK 89

Hospodářská a obchodní politika

Společenství a Černá Hora usnadní proces hospodářských reforem spoluprací směřující k lepšímu pochopení základních prvků svých ekonomik a formulování a provádění hospodářské politiky v tržním hospodářství.

Za tímto účelem spolupracuje Společenství a Černá Hora při:

- a) výměně informací o makroekonomickém vývoji a vyhlídkách a o rozvojových strategiích;
- b) společné analýze hospodářských otázek společného zájmu včetně vytváření rámcové hospodářské politiky a nástrojů k jejímu provádění;
- c) podpoře širší spolupráce zaměřené na urychlení předávání know-how a přístupu k novým technologiím.

Černá Hora bude usilovat o vytvoření fungující tržní ekonomiky a o postupné sbližování své politiky s politikami hospodářské a měnové unie zaměřenými na stabilitu. Na žádost orgánů Černé Hory může Společenství poskytnout pomoc určenou na podporu úsilí Černé Hory.

Spolupráce se rovněž zaměří na posílení právního státu v obchodní sféře prostřednictvím vytvoření stabilního a nediskriminačního obchodněprávního rámce.

Spolupráce v této oblasti zahrnuje také výměnu informací týkajících se zásad a fungování Evropské hospodářské a měnové unie.

ČLÁNEK 90

Statistická spolupráce

Spolupráce mezi stranami se soustředí především na prioritní oblasti spojené s *acquis* Společenství v oblasti statistiky, včetně hospodářské, obchodní, měnové a finanční oblasti. Zaměří se zejména na vývoj účinného a udržitelného statistického systému schopného poskytovat spolehlivé, objektivní a přesné údaje, které jsou nezbytné pro plánování a sledování procesu transformace a reformy v Černé Hoře. Rovněž by měla statistickému úřadu v Černé Hoře umožnit lépe reagovat na potřeby svých zákazníků v zemi (jak z veřejného, tak ze soukromého sektoru). Statistický systém by měl odpovídat základním statistickým zásadám vydaným OSN, evropskému kodexu statistiky a ustanovení evropských právních předpisů z oblasti statistiky a rozvíjet se směrem k *acquis* Společenství. Strany spolupracují zejména za účelem zajištění důvěryhodnosti jednotlivých údajů, postupného zvyšování sběru dat a jejich přenosu do Evropského statistického systému, poskytování informací o metodách, přenosu know-how a odborné přípravě.

ČLÁNEK 91

Bankovníctví, pojišťovnictví a ostatní finanční služby

Spolupráce mezi Černou Horou a Společenstvím se soustředí především na prioritní oblasti spojené s *acquis* Společenství v oblasti bankovníctví, pojišťovnictví a finančních služeb. Strany spolupracují s cílem vytvořit a rozvíjet vhodný rámec podpory bankovníctví, pojišťovnictví a finančních služeb v Černé Hoře, založený na řádné hospodářské soutěži a zajišťující nezbytné rovné soutěžní podmínky.

ČLÁNEK 92

Spolupráce v oblasti vnitřní kontroly a externího auditu

Spolupráce mezi stranami se soustředí především na prioritní oblasti spojené s *acquis* Společenství v oblasti veřejné vnitřní finanční kontroly (PIFC) a externího auditu. Strany spolupracují zejména s cílem rozvíjet, prostřednictvím vypracování a přijetí příslušných předpisů, transparentní, účinnou a hospodárnou veřejnou vnitřní finanční kontrolu (PICF), včetně finanční správy a kontroly a funkčně nezávislého vnitřního auditu a systémů nezávislých vnitřních auditů v Černé Hoře, v souladu s mezinárodně uznávanými normami a metodikami a osvědčenými postupy EU. Spolupráce se také soustředí na budování kapacit nejvyššího kontrolního orgánu v Černé Hoře. Aby bylo možné plnit povinnosti v oblasti spolupráce a harmonizace vycházející z výše uvedených požadavků, musí se spolupráce zaměřit na vytvoření a posílení ústředních jednotek pro harmonizaci s působností pro finanční správu a kontrolu a interní audit.

ČLÁNEK 93

Podpora a ochrana investic

V rámci svých příslušných pravomocí strany spolupracují v oblasti podpory a ochrany investic s cílem vytvořit prostředí příznivé pro soukromé investice, jak domácí, tak zahraniční, které je základem pro hospodářské a průmyslové oživení v Černé Hoře. Cílem spolupráce je v Černé Hoře zejména zlepšení právního rámce pro podporu a ochranu investic.

ČLÁNEK 94

Průmyslová spolupráce

Cílem spolupráce je podpora modernizace a restrukturalizace průmyslu a jednotlivých odvětví v Černé Hoře. Týká se též průmyslové spolupráce mezi hospodářskými subjekty s cílem posílit soukromý sektor za podmínek zajišťujících ochranu životního prostředí.

Iniciativy průmyslové spolupráce odrážejí priority stanovené oběma stranami. Vezmou v úvahu regionální aspekty průmyslového rozvoje a případně podpoří nadnárodní partnerství. Iniciativy by především měly usilovat o zřízení vhodného rámce pro podniky, zlepšení řízení a know-how, jakož i o podporu trhů, transparentnost trhů a podnikatelského prostředí. Zvláštní pozornost bude věnována zavedení účinných opatření na podporu vývozu v Černé Hoře.

Spolupráce náležitě zohlední *acquis* Společenství v oblasti průmyslové politiky.

ČLÁNEK 95

Malé a střední podniky

Strany v rámci své spolupráce usilují o rozvoj a posílení malých a středních podniků soukromého sektoru, o vytváření nových podniků v oblastech s růstovým potenciálem a spolupráci mezi malými a středními podniky ve Společenství a v Černé Hoře.

Spolupráce náležitě zohlední prioritní oblasti spojené s *acquis* Společenství v oblasti malých a středních podniků a deset obecných zásad zakotvených v Evropské chartě pro malé podniky.

ČLÁNEK 96

Cestovní ruch

Cílem spolupráce mezi stranami v oblasti cestovního ruchu je zejména posílení toku informací o cestovním ruchu (prostřednictvím mezinárodních sítí, databank apod.), podpora rozvoje infrastruktury, která příznivě ovlivňuje investice do odvětví cestovního ruchu, a účast Černé Hory v důležitých evropských organizacích cestovního ruchu. Jejím cílem je též prozkoumat možnosti pro společné činnosti a posílení spolupráce mezi podniky působícími v cestovním ruchu, odborníky, vládami a jejich příslušnými orgány v oblasti cestovního ruchu a přenášet know-how (prostřednictvím odborné přípravy, výměn a seminářů). Spolupráce náležitě zohlední *acquis* Společenství týkající se tohoto odvětví.

Spolupráce může být zasazena do regionálního rámce spolupráce.

ČLÁNEK 97

Zemědělství a zemědělsko-průmyslové odvětví

Spolupráce mezi stranami bude rozvíjena ve všech prioritních oblastech spojených s *acquis* v oblasti zemědělství a veterinární a fytosanitární oblasti. Cílem spolupráce je zejména modernizace a restrukturalizace zemědělství a zemědělsko-průmyslového odvětví, především dosažení hygienických požadavků Společenství, zlepšení hospodaření s vodou, rozvoj venkova a rozvoj lesnictví v Černé Hoře a podpora postupné harmonizace právních předpisů a postupů Černé Hory s pravidly a normami Společenství.

ČLÁNEK 98

Rybolov

Strany prověří možnost stanovení vzájemně prospěšných oblastí společného zájmu v odvětví rybolovu. Spolupráce náležitě zohlední prioritní oblasti spojené s *acquis* Společenství v oblasti rybolovu, včetně plnění mezinárodních závazků týkajících se pravidel mezinárodních a regionálních rybářských organizací pro zachování a řízení rybolovných zdrojů.

ČLÁNEK 99

Cla

Strany spolupracují v této oblasti, aby zajistily dodržování všech ustanovení, která mají být přijata v oblasti obchodu, a dosáhly sblížení černohorského celního systému a celního systému Společenství, a napomohly tak usnadnit liberalizaci plánovanou podle této dohody a postupné sblížení černohorského práva v celní oblasti s *acquis*.

V rámci spolupráce se náležitě přihlíží k prioritním oblastem spojeným s *acquis* Společenství v oblasti cel.

Protokol 6 stanoví pravidla vzájemné správní pomoci mezi stranami v oblasti cel.

ČLÁNEK 100

Daně

Strany spolupracují v oblasti daní včetně opatření, která směřují k další reformě černohorského daňového systému a restrukturalizaci daňové správy, za účelem zajištění efektivního vybírání daní a boje proti daňovým podvodům.

V rámci spolupráce se náležitě přihlíží k prioritním oblastem spojeným s *acquis* Společenství v oblasti daní a boje proti škodlivé daňové soutěži. Odstranění škodlivé daňové soutěže by mělo být provedeno na základě zásad kodexu chování pro zdaňování podniků schváleného Radou dne 1. prosince 1997.

Spolupráce by se měla rovněž vztahovat na zlepšení transparentnosti a boj proti korupci a zahrnovat výměnu informací s členskými státy, aby se usnadnilo prosazování opatření, která mají zabránit daňovým podvodům, daňovým únikům nebo vyhýbání se daňovým povinnostem. Černá Hora doplní síť dvoustranných dohod s členskými státy v souladu s poslední aktualizací vzorové úmluvy OECD o daních z příjmu a majetku a na základě vzorové dohody OECD o výměně informací o daňových záležitostech, pokud je požadující členský stát schválil.

ČLÁNEK 101

Sociální spolupráce

Pokud jde o zaměstnanost, zaměří se spolupráce mezi stranami zejména na modernizaci služeb v oblasti vyhledávání zaměstnání a personálního poradenství, podporu místního rozvoje při podpoře restrukturalizace průmyslu a trhu práce a na zavedení odpovídajících podpůrných opatření. Zahrnuje rovněž opatření jako jsou studie, vysílání odborníků, informační a školicí akce.

Strany spolupracují, aby usnadnily reformu politiky zaměstnanosti v Černé Hoře v souvislosti s posílenou hospodářskou reformou a integrací. Cílem spolupráce je též podpora přizpůsobení černoohorského systému sociálního zabezpečení novým hospodářským a sociálním požadavkům a zahrnuje úpravu právních předpisů v Černé Hoře týkajících se pracovních podmínek a rovných příležitostí pro ženy a muže, zdravotně postižených osob a osob patřících k menšinovým skupinám a zlepšení úrovně ochrany zdraví a bezpečnosti pracovníků, přičemž se jako měřítko použije úroveň ochrany existující ve Společenství. Černá Hora přistoupí k základním úmluvám Mezinárodní organizace práce (ILO) a zajistí jejich účinné provádění.

V rámci spolupráce se náležitě přihlíží k prioritním oblastem spojeným s *acquis* Společenství v této oblasti.

ČLÁNEK 102

Vzdělání, odborná příprava a školení

Strany spolupracují s cílem zvýšit úroveň všeobecného vzdělání, odborného vzdělávání a odborné přípravy v Černé Hoře a rovněž i úroveň politiky v oblasti mládeže a práce s mládeží, včetně mimoškolního vzdělávání. Prioritou systémů vysokoškolského vzdělávání je dosažení cílů Boloňské deklarace v rámci mezivládního Boloňského procesu.

Strany rovněž spolupracují s cílem zajistit, aby byl přístup ke všem úrovním vzdělání a odborné přípravy v Černé Hoře prostý jakékoli diskriminace založené na pohlaví, rase, etnickém původu nebo náboženském vyznání.

Příslušné programy a nástroje Společenství přispějí k modernizaci vzdělávacích a školicích struktur a činností v Černé Hoře.

V rámci spolupráce se náležitě přihlíží k prioritním oblastem spojeným s *acquis* Společenství v této oblasti.

ČLÁNEK 103

Kulturní spolupráce

Strany se zavazují podporovat kulturní spolupráci. Tato spolupráce *mimo jiné* slouží ke zvýšení vzájemného porozumění a úcty mezi jednotlivci, společenstvími a národy. Strany se také zavazují spolupracovat s cílem podpořit kulturní rozmanitost, zejména v rámci Úmluvy UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů.

ČLÁNEK 104

Spolupráce v audiovizuální oblasti

Strany spolupracují, aby podpořily audiovizuální průmysl v Evropě a koprodukcí v oblasti filmu a televize.

Spolupráce by mohla zahrnout, *mimo jiné*, programy a zařízení pro školení novinářů a dalších mediálních odborníků a také technickou pomoc veřejnoprávním a soukromým sdělovacím prostředkům, aby byla posílena jejich nezávislost, profesionalita a vztahy s evropskými sdělovacími prostředky.

Černá Hora sjednotí své politiky týkající se regulace obsahu přeshraničního vysílání s politikami ES a harmonizuje své právní předpisy s *acquis* EU. Černá Hora klade zvláštní důraz na záležitosti spojené s nabýváním práv duševního vlastnictví pro programy a vysílání prostřednictvím satelitu, kabelového přenosu a pozemních frekvencí.

ČLÁNEK 105

Informační společnost

Spolupráce bude rozvíjena v oblastech spojených s *acquis* Společenství v oblasti informační společnosti. Podporuje především postupné sbližování politik a právních předpisů Černé Hory v tomto odvětví s předpisy Společenství.

Strany rovněž spolupracují za účelem dalšího rozvoje informační společnosti v Černé Hoře. Obecnými cíli jsou příprava celé společnosti na digitální věk, přilákání investic a zajištění interoperability sítí a služeb.

ČLÁNEK 106

Služby a sítě elektronických komunikací

V rámci spolupráce se přihlíží především k prioritním oblastem spojeným s *acquis* Společenství v této oblasti. Strany zejména posílí spolupráci v oblasti sítí a služeb elektronických komunikací, s konečným cílem, aby Černá Hora přijala *acquis* Společenství v tomto odvětví 3 roky po vstupu této dohody v platnost.

ČLÁNEK 107

Informace a komunikace

Společenství a Černá Hora přijmou nezbytná opatření na podporu vzájemné výměny informací. Prioritu budou mít programy zaměřené na poskytování základních informací o Společenství široké veřejnosti a specializovanějších informací odborným kruhům v Černé Hoře.

ČLÁNEK 108

Doprava

Spolupráce mezi stranami se soustředí především na prioritní oblasti spojené s *acquis* Společenství v oblasti dopravy.

Spolupráce může mít za cíl zejména restrukturalizaci a modernizaci prostředků dopravy v Černé Hoře, zlepšení volného pohybu cestujících a zboží, podporu přístupu k dopravnímu trhu a zařízením včetně přístavů a letišť. Spolupráce může dále podporovat rozvoj multimodální infrastruktury ve spojení s hlavními transevropskými sítěmi, zejména za účelem posílení regionálních spojů v jihovýchodní Evropě v souladu s memorandem o porozumění o rozvoji základní regionální dopravní sítě. Cílem spolupráce je dosažení provozních norem srovnatelných s normami Společenství, rozvoj dopravního systému v Černé Hoře, který bude slučitelný a sladěný se systémem Společenství, a zlepšení ochrany životního prostředí v dopravě.

ČLÁNEK 109

Energie

Spolupráce se zaměří na prioritní oblasti spojené s *acquis* Společenství v oblasti energie. Jejím základem je Smlouva o Energetickém společenství a bude rozvíjena s ohledem na postupnou integraci Černé Hory do evropských trhů s energií. Spolupráce může zahrnovat zejména:

- a) formulaci a plánování energetické politiky včetně modernizace infrastruktury, zlepšení a diverzifikace nabídky a zlepšení přístupu na trh s energií včetně zlepšení tranzitu, přenosu a distribuce energie a obnovy propojení elektrických sítí regionálního významu se sousedními zeměmi;
- b) podporu úspor energie, energetické účinnosti, obnovitelné energie a studia vlivu výroby a spotřeby energie na životní prostředí;
- c) formulaci rámcových podmínek pro restrukturalizaci energetických společností a spolupráci mezi podniky v tomto odvětví.

ČLÁNEK 110

Jaderná bezpečnost

Strany spolupracují v oblasti jaderné bezpečnosti a bezpečnostních opatření. Spolupráce může zahrnovat tyto oblasti:

- a) aktualizace právních předpisů stran v oblasti radiační ochrany, jaderné bezpečnosti a účetní evidence jaderného materiálu a kontrola a posílení orgánů dozoru a jejich zdrojů;
- b) podpora dohod mezi členskými státy nebo Evropským společenstvím pro atomovou energii a Černou Horou o včasném hlášení a výměně informací v případě jaderných havárií, o připravenosti na mimořádné události a o obecných otázkách jaderné bezpečnosti, je-li to vhodné
- c) odpovědnost třetích stran v oblasti jaderné energie.

ČLÁNEK 111

Životní prostředí

Strany rozvíjejí a posilují svou spolupráci v oblasti životního prostředí, přičemž základním úkolem je zastavit další zhoršování životního prostředí a zahájit jeho zlepšování s cílem dosáhnout udržitelného rozvoje.

Cílem spolupráce stran je zejména posílení správních struktur a postupů k zajištění strategického plánování otázek životního prostředí a koordinace mezi příslušnými subjekty a zaměření se na sbližování černoohorských právních předpisů s *acquis* Společenství. Spolupráce by se rovněž mohla zaměřit na tvorbu strategií k významnému snížení místního, regionálního a přeshraničního znečištění vzduchu a vody, k vytvoření systému účinné, čisté, udržitelné a obnovitelné výroby a spotřeby energie a k provedení posouzení vlivu na životní prostředí a strategického environmentálního posouzení. Zvláštní pozornost je věnována ratifikaci a provádění Kjótského protokolu.

ČLÁNEK 112

Spolupráce v oblasti výzkumu a technického rozvoje

Strany podporují spolupráci v civilním vědeckém výzkumu a technologickém rozvoji na základě vzájemné výhodnosti a s ohledem na dostupnost zdrojů, a přiměřený přístup ke svým programům, s výhradou vhodné úrovně účinné ochrany práv duševního, průmyslového a obchodního vlastnictví.

V rámci spolupráce se náležitě přihlíží k prioritním oblastem spojeným s *acquis* Společenství v oblasti výzkumu a technického vývoje.

ČLÁNEK 113

Regionální a místní rozvoj

Strany usilují o posílení spolupráce v oblasti regionálního a místního rozvoje s cílem napomoci hospodářskému rozvoji a snížení nerovnováhy mezi regiony. Zvláštní pozornost je věnována přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráci.

V rámci spolupráce se náležitě přihlíží k prioritním oblastem spojeným s *acquis* Společenství v oblasti regionálního rozvoje.

ČLÁNEK 114

Veřejná správa

Cílem spolupráce je zajistit rozvoj účinné a odpovědné veřejné správy v Černé Hoře, zejména za účelem provádění zásad právního státu, řádného fungování státních orgánů ve prospěch všech obyvatel Černé Hory a hladkého rozvoje vztahů mezi EU a Černou Horou.

Spolupráce v této oblasti se týká zejména budování institucí, včetně tvorby a provádění transparentních a nestranných náborových postupů, řízení lidských zdrojů a kariérního růstu ve veřejné správě, průběžné odborné přípravy a podpory etiky ve veřejné správě. Spolupráce zahrnuje všechny úrovně veřejné správy, včetně místní správy.

HLAVA IX

FINANČNÍ SPOLUPRÁCE

ČLÁNEK 115

Za účelem dosažení cílů této dohody a v souladu s články 5, 116 a 118 může Černá Hora získat finanční pomoc Společenství ve formě grantů a půjček, včetně půjček od Evropské investiční banky. Pomoc Společenství je podmíněna dalším pokrokem v plnění kodaňských politických kritérií, a zejména pokrokem v plnění konkrétních priorit evropského partnerství. Zohlední se rovněž výsledky ročních hodnocení zemí procesu stabilizace a přidružení, zejména ve vztahu k závazku příjemců provádět demokratické, hospodářské a institucionální reformy, a ostatní závěry Rady týkající se zejména dodržování programů úprav. Pomoc bude Černé Hoře poskytována na základě potřeby, dohodnutých priorit, schopnosti jejího využití a splacení a na základě opatření, která povedou k reformě a restrukturalizaci hospodářství.

ČLÁNEK 116

Finanční pomoc ve formě grantů bude prováděna prostřednictvím opatření uvedených v příslušném nařízení Rady v rámci víceletého orientačního rámce a na základě ročního akčního programu, které Společenství zřídí po konzultacích s Černou Horou.

Finanční pomoc se může týkat všech odvětví spolupráce, zvláštní pozornost bude věnována především oblasti spravedlnosti, svobody a bezpečnosti, sbližování právních předpisů, hospodářskému rozvoji a ochraně životního prostředí.

ČLÁNEK 117

Na žádost Černé Hory a v případě zvláštní potřeby může Společenství v součinnosti s mezinárodními finančními institucemi přezkoumat možnost výjimečně poskytnout makrofinanční pomoc podléhající určitým podmínkám, s ohledem na dostupnost všech finančních zdrojů. Tato pomoc může být poskytnuta po splnění podmínek, které budou stanoveny v souvislosti s programem dohodnutým mezi Černou Horou a Mezinárodním měnovým fondem.

ČLÁNEK 118

S cílem umožnit optimální využití dostupných zdrojů zajistí strany, aby se příspěvky Společenství poskytovaly v úzké součinnosti s příspěvky z jiných zdrojů, jako jsou členské státy, ostatní země a mezinárodní finanční instituce.

Za tímto účelem si strany pravidelně vyměňují informace o všech zdrojích pomoci.

HLAVA X

INSTITUCIONÁLNÍ, OBECNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

ČLÁNEK 119

Zřizuje se Rada stabilizace a přidružení, která dohlíží na uplatňování a provádění této dohody. Schází se na příslušné úrovni v pravidelných intervalech a když to vyžadují okolnosti. Zabývá se veškerými důležitými otázkami, které vzniknou v rámci této dohody, a jakýmkoli dalšími dvoustrannými nebo mezinárodními otázkami společného zájmu.

ČLÁNEK 120

1. Rada stabilizace a přidružení se skládá z členů Rady Evropské unie a členů Evropské komise na jedné straně a členů vlády Černé Hory na straně druhé.
2. Rada stabilizace a přidružení přijme svůj jednací řád.
3. Členové Rady stabilizace a přidružení se mohou nechat zastupovat v souladu s podmínkami, které budou stanoveny v jejím jednacím řádu.

4. V předsednictví Rady stabilizace a přidružení se střídají zástupce Společenství a zástupce Černé Hory v souladu s ustanoveními jejího jednacího řádu, který bude přijat.
5. Evropská investiční banka se účastní práce Rady stabilizace a přidružení jako pozorovatel v otázkách, které se jí týkají.

ČLÁNEK 121

Rada stabilizace a přidružení je oprávněna za účelem dosažení cílů této dohody přijímat rozhodnutí v rámci oblasti působnosti této dohody v případech v ní uvedených. Přijatá rozhodnutí budou závazná pro obě strany, které podniknou opatření nezbytná k jejich provedení. Rada stabilizace a přidružení může také vydávat vhodná doporučení. Svá rozhodnutí přijímá a doporučení vydává na základě dohody obou stran.

ČLÁNEK 122

1. Radě stabilizace a přidružení je při výkonu jejích povinností nápomocen Výbor pro stabilizaci a přidružení, složený ze zástupců Rady Evropské unie a zástupců Evropské komise na jedné straně a ze zástupců vlády Černé Hory na straně druhé.
2. Rada stabilizace a přidružení ve svém jednacím řádu stanoví povinnosti Výboru pro stabilizaci a přidružení, mezi něž patří příprava zasedání Rady stabilizace a přidružení, a určí způsob práce výboru.
3. Rada stabilizace a přidružení může delegovat kteroukoli ze svých pravomocí na Výbor pro stabilizaci a přidružení. V tomto případě přijímá Výbor pro stabilizaci a přidružení svá rozhodnutí v souladu s podmínkami stanovenými v článku 121.

ČLÁNEK 123

Výbor pro stabilizaci a přidružení může vytvářet podvýbory . Před uplynutím prvního roku po vstupu této dohody v platnost Výbor pro stabilizaci a přidružení vytvoří podvýbory nezbytné pro odpovídající provádění této dohody.

Bude zřízen podvýbor pro otázky migrace.

ČLÁNEK 124

Rada stabilizace a přidružení se může rozhodnout zřídit další zvláštní výbory či orgány, které jí mohou být nápomocny při plnění jejích povinností. Rada stabilizace a přidružení ve svém jednacím řádu stanoví složení a povinnosti těchto výborů nebo orgánů a způsob jejich fungování.

ČLÁNEK 125

Zřizuje se Parlamentní výbor pro stabilizaci a přidružení. Představuje fórum pro členy černoohorského parlamentu a Evropského parlamentu, na kterém se budou scházet a vyměňovat si názory. Schází se ve lhůtách, které si sám určí.

Parlamentní výbor pro stabilizaci a přidružení se skládá z členů Evropského parlamentu a členů černoohorského parlamentu.

Parlamentní výbor pro stabilizaci a přidružení přijme svůj jednací řád.

Parlamentnímu výboru pro stabilizaci a přidružení předsedají střídavě zástupce Evropského parlamentu a zástupce černoohorského parlamentu v souladu s ustanoveními jeho jednacího řádu, který bude přijat.

ČLÁNEK 126

V rámci působnosti této dohody se obě strany zavazují zajistit, aby fyzické a právnické osoby druhé strany neměly ve srovnání s vlastními státními příslušníky znevýhodněný přístup k příslušným soudům a správním orgánům stran, aby mohly hájit svá osobní a vlastnická práva.

ČLÁNEK 127

Tato dohoda nebrání jedné ze stran přijmout opatření:

- a) která považuje za nezbytná pro zabránění zveřejnění informací, které by bylo v rozporu s jejími základními bezpečnostními zájmy;
- b) která se týkají výroby zbraní, munice a válečného materiálu nebo obchodu s nimi nebo výzkumu, vývoje a výroby nezbytné pro obranné účely, pokud taková opatření nepoškodí podmínky hospodářské soutěže, pokud jde o produkty, které nejsou určeny výhradně pro vojenské účely;
- c) která považuje za zásadní pro zajištění vlastní bezpečnosti v případě závažných vnitřních nepokojů majících vliv na zachování zákonnosti a pořádku v zemi, v době války nebo vážného mezinárodního napětí představujícího hrozbu války nebo z důvodu plnění závazků přijatých k zachování míru a mezinárodní bezpečnosti.

ČLÁNEK 128

1. V oblastech upravených touto dohodou a aniž jsou dotčena jakákoli zvláštní ustanovení v ní obsažená:

- a) nesmí úprava uplatňovaná Černou Horou vůči Společenství působit žádné znevýhodnění mezi členskými státy, jejich státními příslušníky nebo jejich společnostmi či podniky,
- b) nesmí úprava uplatňovaná Společenstvím vůči Černé Hoře působit žádné znevýhodnění mezi černoorskými státními příslušníky nebo jejich společnostmi či podniky.

2. Odstavcem 1 není dotčeno právo stran uplatňovat odpovídající opatření svých daňových předpisů vůči daňovým poplatníkům, kteří se nenacházejí ve stejné situaci, pokud jde o jejich bydliště.

ČLÁNEK 129

1. Strany přijmou veškerá obecná nebo zvláštní opatření potřebná pro plnění svých závazků vyplývajících z této dohody. Zajistí, aby bylo dosaženo cílů stanovených touto dohodou.

2. Strany souhlasí s tím, že na žádost jedné ze stran bezodkladně zahájí vhodnými cestami konzultace za účelem projednání veškerých záležitostí, které se týkají výkladu nebo provádění této dohody či dalších souvisejících hledisek vztahů mezi stranami.

3. Kterákoli ze stran předloží Radě stabilizace a přidružení jakýkoliv spor týkající se uplatňování nebo výkladu této dohody. V tomto případě se použije článek 130, popřípadě protokol 7.

Rada stabilizace a přidružení může urovnat tento spor formou závazného rozhodnutí.

4. Domnívá-li se některá ze stran, že druhá strana neplní své závazky vyplývající z této dohody, může přijmout vhodná opatření. Před jejich přijetím, kromě zvlášť naléhavých případů, poskytne Radě stabilizace a přidružení veškeré související údaje nezbytné pro náležité posouzení situace s cílem nalézt řešení přijatelné pro obě strany.

Při výběru opatření je třeba dát přednost těm, která co nejméně naruší fungování této dohody. Tato opatření se neprodleně oznámí Radě stabilizace a přidružení a, pokud si to druhá strana vyžádá, budou předmětem konzultací v Radě stabilizace a přidružení, ve Výboru pro stabilizaci a přidružení nebo v jiném orgánu zřízením na základě článků 123 nebo 124.

5. Odstavci 2, 3 a 4 nejsou nijak dotčeny ani ovlivněny články 32, 40, 41, 42, 46 a protokol 3 (definice pojmu původní produkty a metod správné spolupráce).

ČLÁNEK 130

1. Vznikne-li mezi stranami spor ohledně výkladu nebo provádění této dohody, informuje každá strana druhou stranu a Výbor pro stabilizaci a přidružení o formální žádosti o vyřešení sporu. Pokud se strana domnívá, že opatření přijaté druhou stranou či nečinnost druhé strany představují porušení jejích povinností podle této dohody, musí formální žádost o řešení sporu obsahovat odůvodnění tohoto názoru a popřípadě uvést, že strany mohou přijmout opatření, jak je uvedeno v čl. 129 odst. 4.
2. Strany usilují o vyřešení sporu prostřednictvím konzultací v dobré víře v rámci Rady stabilizace a přidružení a jiných orgánů uvedených v odstavci 3 s cílem dosáhnout vzájemné dohody na společně přijatelném řešení.
3. Strany poskytnou Radě stabilizace a přidružení veškeré podstatné informace potřebné pro náležité zhodnocení situace.

Dokud není spor vyřešen, bude projednáván na každém zasedání Rady stabilizace a přidružení, pokud nebude zahájeno rozhodčí řízení, jak je uvedeno v protokolu 7. Spor se považuje za vyřešený, pokud Rada stabilizace a přidružení přijala závazné rozhodnutí k vyřešení záležitosti, jak je uvedeno v čl. 129 odst. 3, nebo pokud prohlásila, že spor již netrvá.

Konzultace o sporu mohou probíhat také na zasedání Výboru pro stabilizaci a přidružení nebo jiného příslušného výboru či orgánu zřízeného na základě článků 123 nebo 124, na kterých se strany dohodnou nebo na žádost jedné ze stran. Konzultace mohou probíhat také písemně.

Veškeré informace sdělené během konzultací zůstanou důvěrné.

4. Pokud jde o záležitosti spadající do působnosti protokolu 7, mohou strany spornou věc urovnat prostřednictvím rozhodčího řízení v souladu s tímto protokolem, pokud strany nedospěly k vyřešení sporu do dvou měsíců od zahájení řízení pro řešení sporů podle odstavce 1.

ČLÁNEK 131

Dokud nebude dosaženo rovnocenných práv pro jednotlivce a hospodářské subjekty na základě této dohody, nejsou touto dohodou dotčena práva, která jim jsou poskytnuta na základě stávajících dohod mezi jedním nebo více členskými státy na jedné straně a Černou Horou na straně druhé.

ČLÁNEK 132

Obecné zásady pro účast Černé Hory v programech Společenství jsou stanoveny v Protokolu 8.

Přílohy I až VII a protokoly 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 a 8 a tvoří nedílnou součást této dohody.

ČLÁNEK 133

Tato dohoda se uzavírá na dobu neurčitou.

Kterákoli ze stran může tuto dohodu vypovědět oznámením druhé straně. Tato dohoda pozbývá platnosti šest měsíců ode dne takového oznámení.

Kterákoli ze stran může tuto dohodu vypovědět s okamžitým účinkem v případě, kdy druhá strana nedodržuje jeden z podstatných prvků této dohody.

ČLÁNEK 134

Pro účely této dohody se pojmem „strany“ rozumí Společenství nebo jeho členské státy nebo Společenství a jeho členské státy v souladu s jejich příslušnými pravomocemi na jedné straně a Černá Hora na straně druhé.

ČLÁNEK 135

Tato dohoda se vztahuje na území, na něž se vztahují smlouvy o založení Evropského společenství a Evropského společenství pro atomovou energii, a to za podmínek stanovených v těchto smlouvách, na jedné straně a na území Černé Hory na straně druhé.

ČLÁNEK 136

Depozitářem dohody je generální tajemník Rady Evropské unie.

ČLÁNEK 137

Tato dohoda je sepsána ve dvou vyhotoveních v jazyce anglickém, bulharském, českém, dánském, estonském, finském, francouzském, italském, litevském, lotyšském, maďarském, maltském, německém, nizozemském, polském, portugalském, rumunském, řeckém, slovenském, slovinském, španělském a švédském a v úředním jazyce používaném Černé Hory, přičemž všechna znění jsou stejně závazná.

ČLÁNEK 138

Strany schválí tuto dohodu v souladu s vlastními postupy.

Tato dohoda vstupuje v platnost prvním dnem druhého měsíce po dni, kdy si strany navzájem oznámí ukončení postupů uvedených v odstavci 1.

ČLÁNEK 139

Prozatímní dohoda

V případě, že před dokončením postupů nezbytných pro vstup této dohody v platnost ustanovení některých částí této dohody, zejména částí týkajících se volného pohybu zboží a příslušná ustanovení o dopravě, nabudou účinnosti na základě prozatímních dohod mezi Společenstvím a Černou Horou, se strany dohodly, že za takových okolností se pro účely hlavy IV článků 73, 74 a 75 této dohody, protokolů 1, 2, 3, 5, 6 a 7 této dohody a příslušných ustanovení protokolu 4 této dohody slovy „dnem vstupu této dohody v platnost“ rozumí den vstupu v platnost příslušné prozatímní dohody, pokud jde o povinnosti obsažené ve výše uvedených ustanoveních.